

Ne gre samo za Trst

Do neke mere se zgodovina res ponavlja. Tako kot v nedavni preteklosti je poraženi imperializem spet nesramno dvignil svojo glavo, tokrat za izpremembo imperializem rimskih vladajočih krogov in njihovih vati-kanskih pokroviteljev. Kot v bližnji preteklosti pod Mussolinijem, tako poizkušajo industrijski koncerni in veleposesniške klike Italije iskati v osvajanju tujih dežel, predvsem pa v agresiji proti državam Balkana, pot iz brezizhodnega notranje političnega položaja, ki so ga sami ustvarili s svojim najbrutalnejšim izkoriščanjem vsega delovnega ljudstva. In prav tako kot v nedavni preteklosti so vlade zapadnih sil popustile pred izsiljevanjem in krenile še enkrat po poti Münchena, po poti kapitulantstva pred fašističnim osvalnim pohlepom. Vladi Velike Britanije in Združenih držav Amerike sta namreč prav v trenutku, ko je rimska vlada poslala svoje divizije provocirati na jugoslovansko mejo, potepali svoje obveznosti, ki sta jih po nalogu enainvajsetih držav — podpisnic mirovne pogodbe s premagano Italijo, prevzeli na Svo-bodnem tržiščem ozemlju, in izdali svoj sklep o predaji cone A Italiji.

Samovoljen in protipraven sklep zapadnih vlad je vznemiril vso svetovno javnost. Javno mnenje je nad vse zaskrbljeno ob dejstvu, da se že spet uvajajo v mednarodne odnose takšna politična sredstva, ki so na žalost še preveč znana in časov pred drugo svetovno vojno in iz prakse sovjetske politike. Vsa demokracija in javnost je prav tako spoznala, da pomeni korak dveh zapadnih vlad naduto podcenjevanje in omalovaževanje Organizacije združenih narodov in sistema kolektivne varnosti, za katero se združeni narodi bore. Korak Velike Britanije in Združenih držav ustvarja brez kakršne koli potrebe novo žarišče nevarnosti v svetu, ohrabljuje italijansko agresivnost proti Balkanu in koristi onim silam, ki žele pahnuti človeštvo v novo vojno katastrofo.

Še posebej pa je sklep dveh zapadnih vlad o izročitvi cone A Italiji izzval ogorčenje v Jugoslaviji. Jugoslovansko ljudstvo ne bo nikoli pozabilo, kako so v preteklosti barantali za njegovo usodo, kako so zapadne sile med prvo svetovno vojno plačevale za jugoslovanskim ozemljem vstop slabih italijanskih divizij v vojno, kako so vodili politiki vzhoda in zapada med drugo svetovno vojno delali načrte za delitev interesnih sfer v Jugoslaviji na bazi pol na pol, in kako so pri urejanju po-vojnih vprašanj teptali voljo jugoslovanskega ljudstva, voljo stotisočev Jugoslovancev, ki so radi kupčije velikih mešetarjev morali trpeti pod italijanskim nasiljem, in kako so kratili osnovne pravice zavezniški Jugoslaviji, da bi z njimi nagrajevali poraženega sovražnika Italijo.

Jugoslovansko ljudstvo je takoj ugotovilo, da se spet pričinja ob podpori zapadnih sil prodiranje Italije na Balkan, da se spet pripravlja barbarsko zatiranje in uničevanje našega ljudstva, da naj bi spet jugoslovanska zemlja postala drobiž za plačevanje najemniških italijanskih divizij, da žele spet odločati o usodi jugoslovanskega ljudstva proti njegovi volji, in je zato dostojanstveno, enotno in odločno odgovorilo na vse takšne naklepe in zarote. Odgovorilo je na ulicah Beograda, Zagreba, Ljubljane, odgovorilo je in odgovarja še vedno po vseh mestih in vaseh socialistične Jugoslavije tako, da bi bil o njegovi volji odveč vsak dom. Jugoslovanska vlada pa je takoj prevzela nalogo, ki ji jo je poverilo vse ljudstvo, in storila vse, da zaščiti jugoslovanske interese, da prepreči imperialističen, nedemokratski način reševanja mednarodnih vprašanj, da ohrani principe Ustanovne listine Združenih narodov in da prav v tem duhu — če je le mogoče — ohrani mir v svetu.

Jugoslovanska vlada je ukrenila vse, da omogoči mirno rešitev. Opozorila je na nevarnost, ki sta jo povzročili ameriška in angleška vlada, Združene narode, pozvala je zapadne dve sili, da umakneta svoj sklep, pristala je na skrajno možno žrtev in predlagala, da se začasno da cone B in slovenski del cone A pod upravo Jugoslavije, samo mesto Trst pa pod upravo Italije, predlagala je konferenco štirih zainteresiranih sil, ki naj bi reševala tržiško vprašanje. Hkrati pa je ukrenila vse mere, da zaščiti interese svojega ljudstva in da prepreči obnavljanje italijanske agresije proti Balkanu. Jugoslavija je pokazala, da je pripravljena, da se upre vsakemu pritisku, da ne popusti grožnjam z odvzemom pomoči, da je pripravljena proti mešetarjenju z usodo male države in proti agresiji uporabiti vsa možna sredstva, pa če treba tudi svojo ljudsko armado.

Mi želimo, da bi zapadne sile spoznale svojo težko napako, da bi ob odločnih besedah, ki jih je spregovorilo jugoslovansko ljudstvo, umaknile svoj samovoljen in protipraven sklep, da ne bi zakrivilo oboroženega spopada v tem delu sveta. Hkrati pa smo ponosni na bratsko jugoslovansko ljudstvo, ki se je

V Trstu: Nočemo Italije!

V Trstu in vsej coni A vedno bolj narašča odpor proti prihodu Italije v te kraje. V zadnjih dneh se je dvignila vsa tržiška okolica. Po slovenskih vaseh je vedno več slovenskih zastav, po stenah in zidovih pa vedno več napisov: Nočemo Italije! Na množičnih sestankih v Bazovici, Kednicah, na Opčinah, Proseku, Kontovelu, v Nabrežini, Orovljah, Borštu in Mačkovičah so zborovalci demonstrirali proti Italiji in odobrvali jugoslovanski sklep, da bo vkorakala jugoslovanska armada v cono A čim bi vanjo stopil prvi italijanski vojak.

Conski poveljnik general Winterton je ukinil izdajanje dovoljenj za shode, spre-vode in demonstracije političnih organizacij in strank. Kljub temu je odbor za

obrambo neodvisnosti Trsta, v katerem sodelujejo Slovensko-italijanska ljudska fronta, Fronta za neodvisnost, Tržaški blok ter Slovenska demokratska zveza, izdal poziv s parolo: Pravico in dolžnost imamo, da na protizakonito, nevarno in protidemokratsko odločitev rečemo Ne! Kljub policijski prepovedi se je temu pozivu odzvalo v sredo tisoče ljudi, ki so na trgu Garibaldi demonstrirali in protestirali proti izročitvi cone A Italiji. Demonstranti so naleteli na skupino italijanskih iredentistov in je prišlo do spopada, pri čemer je bilo več oseb ranjenih. Pred tem je nekaj fašističnih zločincev vdrla v prostore jugoslovanskega diplomatsko-gospodarskega zastopstva v Trstu. Razbili so okna in demolirali opravo.

Jugoslavija predlaga konferenco ZDA, Anglije, Jugoslavije in Italije

Skicujoč se na svojo protestno noto vladama ZDA in Velike Britanije glede njunega sklepa o predaji cone A in Trsta Italiji je jugoslovanska vlada v ponedeljek s predajo note predlagala ameriški, britanski in italijanski vladi konferenco zastopnikov omenjenih vlad in vlade Jugoslavije. Na tej konferenci naj bi se obravnavalo vprašanje o možnosti odstranitve položaja, ki je nastal z vsiljevanjem samovoljnih sklepov ameriške in angleške vlade in s povečevanjem agresivnega italijanskega pritiska, in ki bi mogel spraviti v nevarnost ohranitev mednarodnega miru in varnosti, če bi se ti sklepi izvedli.

V noti je poudarjeno, da je ta sklep v nasprotju z mirovno pogodbo, da je v neposredni zvezi z vojaškimi demonstracija-

mi Italije ob jugoslovanski meji v zadnjih mesecih in da bi njegova izvedba pomenila prehod k odkritim agresivnim dejanjem Italije. Jugoslavija ima nedvomno dolžnost in pravico, da z vsemi sredstvi v samoobrambi zaščiti svoje pravice in nacionalne interese.

Jugoslovanska vlada je dala svoj predlog za konferenco kot zelo nujen s poudarkom, da bi bila predlagana konferenca brez pomena, če bi med tem časom prišlo do izvedbe sklepa ameriške in britanske vlade o predaji cone A Italijanom.

Po zadnjih poročilih je italijanski ministrski predsednik Pella izrazil pripravljenost na sodelovanje Italije na taki konferenci, vendar pod takimi nesramnimi pogoji, da jih ne bo moči sprejeti.

Slovenska kmetijska šola v Podravljah

Kakor znano, je Slovenska kmečka zveza ustanovila slovensko kmetijsko šolo v Podravljah. Za potrebno javno dovoljenje je bila že pred nekaj časom komisija deželne vlade v Podravljah, ki je z zahtevo nekaterih prezidav in adaptacij ugotovila v splošnem pripravnost stavbe Gvažarjeve kmetije za šolske svrhe.

Pred dostavo tozadevnega stališča koroške deželne vlade kmetijskemu ministrstvu pa so se zadnji ponedeljek vršila po dogovoru med namestnikom deželne glavarja Ferlitschem in tov. Francjem Zwitterjem na deželni vladi še posvetovanja s Slovensko kmečko zvezo. Na tem posvetovanju, ki so se ga udeležili na eni strani namestnik deželne glavarja OR Ferlitsch, prezident kmetijske zbornice OR Gruber in načelnik kmetijskega oddelka pri vladi dvorni svetnik ing. Stotter in na drugi strani zbornični svetnik Ogris Janko, predsednik šolskega odbora SKZ Lovro Kramer, tajnik SKZ Blaž Singer in

v obdobju nekaj več kot desetih let že tretjič postavilo na najčastnejše mesto v vrstah svobodoljubnih narodov. Svet je občudoval pred dvajsetimi leti pogum in odločnost jugoslovanskega ljudstva, ki se je edino postavilo po robu takrat najmočnejši armadi sveta, ki je vrglo Hitlerju vdano izdajalsko vlado in ki je s svojo brezprimerno borbo za osvoboditev proti fašističnim osvajačjem ustvarilo vsem zatiranim narodom najlepši primer, kako je mogoče tudi v najtežjih pogojih ustvarjati svojo svobodo. Pred petimi leti se je jugoslovansko ljudstvo prav tako enotno uprlo takrat najmočnejši vojaški sili v svetu. Osamljeno je vzdržalo najtežje trenutke borbe za svojo neodvisnost, odbilo je sovjetske agresivne poizkuse in vkljub vsem težavam ohranilo in dalje razvilo pridobitve svoje revolucije. S svojim odporom in s svojo socialistično graditvijo je dalo človeštvu najlepši primer, kako lahko tudi majhno ljudstvo v najtežjih pogojih izolacije

predsednik Slovenske prosvetne zveze tov. dr. Franci Zwitter, je g. namestnik deželne glavarja izjavil, da ga je deželni glavar kot pristojnega kmetijskega referenta na vladi naprosil in pooblastil, da se glede Podraveljske šole posvetuje s pristojnimi slovenskimi predstavniki. Ob tej priložnosti je dejal, da deželna vlada načelno nič nima proti slovenski kmetijski šoli in da bi bila eventualno pripravljena Podraveljsko šolo prevzeti kot javno šolo, da bi s tem ugodila dolgoletni zahtevi Slovenske kmečke zveze po javni slovenski kmetijski šoli. Prej da ni bilo mogoče tej zahtevi ugoditi, ker ni bilo pripravne-ga posestva, sedaj pa so dane možnosti, ko je Zveza slovenskih zadrug dala svoje Podraveljsko posestvo za šolo na razpolago. Deželna vlada bi bila pripravljena to posestvo vzeti od Zveze slovenskih zadrug in najem in tam ustanoviti javno slovensko kmetijsko šolo.

Zastopniki Slovenske kmečke zveze so

in pritiska ohrani svojo neodvisnost in gradi svoj socialistični red. In prav v teh dneh je ljudstvo Jugoslavije ponovno pokazalo vsem človeštvu, kako se je treba in kako se je mogoče upreti tudi v današnjih težkih pogojih imperialističnim naklepom in zarotam reakcionarnih sil v svetu.

Če se bo človeštvo tudi ob tem primeru znalo učiti, bo to nad vse koristno razvoju demokratičnih odnosov med narodi in utrjevanju miru v svetu. Pred nami pa je še posebna naloga. Tu na Koroškem, v Avstriji, je treba še bolj kot doslej združiti vse demokratične sile v borbi proti zločinskim nameram raznih agresivnih sil, ki jih vse povezuje v celoto protiljudska politika Vatikana. In med temi naklepi agresivnih sil brez dvoma niso na poslednjem mestu hujškanje proti dvoje-zičnim šolam, klevetanje partizanske borbe, poveljevanje zločinskih nacističnih tradicij ali razstreljevanje spomenikov na grobovih borec Združenih narodov.

z zadovoljstvom vzeli na znanje pripravljeno deželne vlade. Na končno ugodno dolgotrajno zahtevi SKZ, ki jo je podprlo nad 2000 naših kmečkih ljudi s svojimi podpisi in izrazil tudi s svoje strani pripravljenost, da dajo deželni vladi pod gotovimi pogoji v to svrhu prostore in posestvo slovenske kmetijske šole v Podravljah na razpolago.

Ker je po izjavah g. namestnika deželne glavarja Ferlitscha pričakovati, da se bo tudi deželna vlada strinjala s postavljenimi pogoji, so končno dani resni iz-gledi, da bomo kmalu dobili javno slovensko kmetijsko šolo.

Ne drži pa, kakor piše »Naš tednik-Kronika«, da bi bila deželna vlada že sklenila ustanovitev javne slovenske kmetijske šole, ker po predmetnem posvetovanju sploh še ni bilo seje deželne vlade. Ne glede na kakršen koli sklep deželne vlade pa se bo pouk na slovenski kmetijski šoli v Podravljah pričel po predvidenem terminu v novembru letos. To so slovenski predstavniki na omenjenem posvetovanju izrecno poudarili.

Če bo prišlo do javne slovenske kmetijske šole, je to edino zasluga Slovenske kmečke zveze in Zveze slovenskih zadrug, ki sta ne glede na silne težkoče smelo in odločno šli na delo za uresničitev slovenske kmetijske šole v Podravljah, ki sta jo sedaj pripravljene dati deželni vladi na razpolago za namestitev javne take šole.

Ne samo, da Tednikovo poročilo ne odgovarja resnici, je ponoven dokaz, kako se gospodje okoli Narodnega sveta vedno štuji v ospredje, brez sramu tudi v tem primeru, kjer so v resnici le intrigirali proti naporom in vztrajnemu prizadevanju Slovenske kmečke zveze.

Ste pozabili gospod Churchill?

(Iz Slovenskega poročevalca)

Nič ne razžali človeka huje od izdaje, ko mu plane iznenada v hrbet prijatelj in zaveznik. Ali ni pretresljivo, če te povsem nepričakovano izda tisti, s katerim te vežejo nepozabni spomini na težke dni, ko sta drug drugega reševala v življenjski stiski.

Ne dvomimo, da tudi v Londonu in Washingtonu niso še ničesar pozabili. Vendar dovolite, gospod Churchill, da Vas spomnimo tistih mračnih dni, ko ste na otoku kot v pasti trepetali za usodo svoje imperije in na strmih pečinah južne obale pričakovali tevtonskega sovražnika »s fračami in cepci«, kot so pozneje dobro označili Vaš položaj v Rooseveltovi Beli hiši. Dovolite, da Vas spomnimo dni, ko v Angliji ni bilo dobiti steklenice piva, ker ste jih v obupu polnili s trinitrotoluolom in žveplom in z njimi s pridržano sapo prežali na izkrcavanje sovražnih tankov. V tistih težkih dneh se je pritihtapil na Bled v Cvetkovičevo vilo neznan tujec, ki je skrival ime in obraz. Prinesel je, gospod Churchill, Vašo obljubo, da bomo dobili po vojni nazaj svojo primorsko zemljo vse tja do živih narodnostnih mej na zahodu za plačilo, če se ne pridružimo Rimu in Berlinu. Stafford Cripps je danes mrtev in ne more več govoriti. Vi ste pa še živi, gospod Churchill, ki ste ga poslali.

Takrat, ko ste trepetali za usodo svoje domovine, ste prišli, gospod Churchill, k nam in ne v Rim in ste dobro vedeli zakaj. Vaši vrednostni papirji so imeli tako majhno ceno, da se rimski kramarji niso zanimali zanje.

Ali naj Vam danes ponavljamo, kako smo izpričali svojo zvestobo mimo Cvetkoviča in preko Cvetkoviča, ko je podlež odšel v Berchtesgaden? Naši narodi takrat niso barantali za plen in vendar so storili neizmerno več kot ste želeli, četudi niso imeli niti trinitrotoluola, ampak komaj frače in cepce. Ali se zavedate, gospod Churchill, da so takrat v silnih demonstracijah terjali vojno tudi za Vašo pravično stvar te iste množice, ki Vas danes v enakih demonstracijah ogorčeno obsojajo?

Takrat Vam ni dovoljeval ponos, da bi moledovali okoli Rima. Dobro ste jih spoznali, ciganske barantače, ki jim je pravična stvar vedno tam, kjer je najboljše plačilo, in Vaša stvar jim zato takrat ni bila pravična, ker ste bili na psu. Ko se je apokaliptična povodenj nemškega »Blitzkriega« želeli peti dan pošastno valila

čez Ardene na zahod, grozila, da Vas pogoltne in je bil Rim trdno prepričan, da je zmaga že na Hitlerjevi strani, ste v kablogramu Rooseveltu bistroumno proročevali, da bo Italija sedaj napadla, da ne zamudi deleža pri plenu, ko Vam bodo mrhovinarji razčetrili združeno kraljestvo. Čez 25 dni se je to zgodilo. Rim je znova izpričal svojo vekovno moralo mrhovinarja. Danes pa temu istemu Rimu delite plen prav Vi, gospod Churchill, čeprav se ni še v ničemer opravičil in odkupil. Kje je Vaše sveto ogorčenje nad rimsko npravnostjo? Kje je Vaš ponos iz tistih težkih, mračnih dni, ko ste se odločili, da se Vaša domovina ne bo vda-

mom, da je Trst italijanski. Kako italijanski? Mar niso tiste dni pred pariškim mirom leta 1947 Vaši odposlanci v Trstu ves čas poslušali le manifestacije za Jugoslavijo? Mar niso trg pred hotelom Excelsior, kjer je mednarodna komisija bivala, Tržačani krstili za »cono B«, ker so množice na njem ves čas terjale le priključitev k Jugoslaviji in ni bilo slišati drugega glasu? Mar ni bil to plebiscit, ki ga je opravil Trst proti Vaši volji, ko ste ga imeli v svojih rokah? Zaman so takrat Vaši vojaški kamioni vozili iz Italije tepene Mussolinijeve ljudi, da bi mednarodno odposlanstvo čulo v Trstu tudi kakšen glas za Rim.

Za hotenje Trsta niste imeli nikoli pravega posluha; niti takrat, ko se je to vrlo mesto brez Rima in brez italijanskih divizij borilo za osvoboditev v jugoslovanskih vrstah, niti leta 1947, ko je trepetalo, da ga ne pahneta sploh nazaj v mussolinijevo bedo, niti danes, ko je sprejelo Vaš nepričakovani sklep poparjeno.

Vi menite gospod Churchill, da korist imperija pač opravičuje tudi grda dejanja. Mi pa smo prepričani, da je to obenem Vaša tragika, če za dvomljive koristi, ki si jih obetate od včerajšnjega poniglavega sovražnika, lahkomišelnostno zapravljate čustva starega zaveznika.

I. Pirkovič

Tako je leta 1947 Trst demonstriral za Jugoslavijo

la, dokler se zadnja križarka domovinske flote in Vaš zadnji rušilec z razvitim Union Jackom in med salvami topov ne pogrezne v morje.

Pozabili ste obljubo, ki nam jo je prinesel Stafford Cripps in ponavljate za Ri-

Vsa Jugoslavija demonstrira

Po vseh krajih Jugoslavije, zlasti pa Slovenije so se zadnje dni in se še vrstijo demonstracije proti izročitvi Trsta in cone A Italiji. Ogorčeno ljudstvo daje duška svojim čustvom, pozdravlja odločne besede maršala Tita in ostalih jugoslovanskih voditeljev, sprejema resolucije ter odpošilja brezštevilne protestne brzojavke in pisma.

Razen v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu so bile silne demonstracije še v Celju in Mariboru, veliki protestni mitingi v Postojni, Sežani, Novi Gorici, po vseh krajih cone B s Koprom na čelu itd.

Ljudstvo cone B je v korakajoče divizije Ljudske armade obsulo s cvetjem. Bivši partizani, možje in fantje, celi letniki višjih šol v coni B ter po vsej Sloveniji se prostovoljno javljajo ter zahtevajo biti sprejeti v vojsko, da bi v teh težkih dneh pomagali braniti svobodo proti imperialistični krivici.

Tako in še na razne druge načine ves slovenski in vsi jugoslovanski narodi manifestirajo svojo nerazdružljivo povezanost z ogroženim bratskim ljudstvom Trsta in cone A.

Na vse načine je te dni ljudstvo na ulicah jugoslovanskih mest izražalo svoje ogorčenje. Pretilo je s pestmi, palicami in drugimi dvignjenimi predmeti ter glasno zahtevalo pravico za slovanski življenj v Trstu in coni A.

Kratek pregled zgodovine Glasbene Matice v Ljubljani

Mešani zbor »Glasbene Matice« je bil ustanovljen pred 60 leti v okviru že 20 let obstoječega matičnega društva istega imena. Naloga zbora je bilo gojenje ljudske in umetne pesmi, naloga matičnega društva pa splošno gojenje glasbe (glasbena šola, glasbena založba, koncertna poslovница, orkester itd.)

Živahno društveno delo in strokovno vodstvo zbora sta kmalu dvignila zbor. Na njegovih koncertnih pojavih so se pojavila poleg ljudskih skladb tudi dela, ki so stavila na izvajajoče težje in najtežje zahteve. V a capella delih so vzbudili posebno pozornost madrigali in motete staroklasika Jakoba Gallusa, po rodu Kranjca. Vokalno-instrumentalnim delom velikega formata (n. pr. Beethoven, Dvoržak, Fibich, Liszt itd.) je dalo sodelovanje zbora »Glasbene Matice« polno veljavo in učinek.

Najsijajnejša doba zbora je bila vsekakor pod mojstvom Matejem Hubadom, ki je dvignil zbor na najvišjo stopnjo zmogljivosti v prednašanju. Leta 1896. ga je peljal na Dunaj, kjer je priredil koncerte, o katerih so pisali kritiki v dunajskih strokovnih in dnevnih časopisih kar najbolj pohvalno. Matej Hubad je

Tržaški paberki zadnjih dni

Dan za tem, ko je javnost zvedela za podli sklep ameriške in britanske vlade o Trstu, smo v reakcionarnih avstrijskih časopisih lahko brali, da Tržačani izobešajo zastave od samega veselja, da bodo prišli pod Italijo. Koliko je bilo na tem resnice, pa pripovedujejo naši izletniki, ki so te dni obiskali Trst.

Res je bilo izključno v italijanskem centru mesta videti nekaj italijanskih zastav ali bolje rečeno zastavic na nekaterih oknih. Drugi dan jih je bilo že manj. Zato pa se je število zastav v tržaških predmestjih in v slovenskih krajih cone A z dneva v dan večalo — toda ne italijanskih marveč jugoslovanskih. Razen tega ogorčeno ljudstvo teh krajev odstranjuje italijanske napise, ki kažejo v slovenske vasi. Vedno več se pojavlja tudi napisov v slovenščini in italijanščini, ki pravijo: Nočemo Italije!

Italijanske iredentiste v Trstu je po Titovih odločnih besedah popadel pravi strah. Pokazal se je predvsem v tem, da so zastavice, ki so jih bili izobešili, urno spet skrili. Nekateri pa, kakor pripovedujejo, so precej zaposleni s tem, da pakajo svoje kovčke — za vsak slučaj...

Minulo soboto in nedeljo je bilo — po časopisnih poročilih — v Trstu vse mirno. Tržačani so sedeli pri svojih radioaparatih in poslušali Tita, Slovenci in Italijani (celo sam iredentistični tržaški župan Bartoli), le s to razliko, da eni z navdušenjem, drugi pa so menda nato menjali svoje spodnje perilo.

Tudi nekaj demonstracij za Italijo je bilo v Trstu. Začetkom tega tedna je baje korakalo kakih 100 (ne tisoč) nahujskanih študentov z vihrajočo italijansko trikoloro skozi središče mesta, dan navrh pa dvajset gimnazijcev, ki so peli fašistične pesmi in kričali protijugoslovanske parole. Tržaško prebivalstvo na ulicah, v kolikor je te »manifestacije« sploh opazilo, se zanje niti najmanj ni zmenilo.

Trgovinski dogovor med Avstrijo in Jugoslavijo

Trgovinski razgovori med mešanima komisijama Avstrije in Jugoslavije, ki so bili v Beogradu od 10. septembra do 9. oktobra 1953, so uspešno končani. Razgovori so potekali v vzdušju vzajemnega razumevanja. Obe delegaciji sta se sporazumeli o vseh vprašanih dnevnega reda.

Z novim sporazumom je določena blagovna izmenjava med Avstrijo in Jugoslavijo za čas od 1. septembra 1953 do 31. avgusta prihodnjega leta. Blagovna izmenjava bo znašala v vsaki smeri okrog 25 milijonov dolarjev. Jugoslavija bo izvozila v Avstrijo kmečke pridelke, rude, barvaste kovine, ferozlitine, celu-

lozni les, industrijske izdelke, medtem ko bo Avstrija izvažala v Jugoslavijo kakor že doslej, industrijske izdelke ter izdelke za investicije in polfabrikate. V času razgovorov je prišlo tudi do ureditve nekaterih finančnih vprašanj. Poglobljanju medsebojnih gospodarskih odnosov bo služil tudi sporazum, ki je bil dosežen glede plovbe po Donavi.

Za Avstrijo je podpisal protokol o sporazumu svetnik poslaništva ministrstva zunanjih zadev pri predsedstvu avstrijske vlade dr. Kurt Ferbowski, za Jugoslavijo pa načelnik ekonomskega oddelka državnega sekretariata za zunanje zadeve Ivan Barbošič.

Izbor odlomkov iz knjige VLADIMIR DEDIJER: JOSIP BROZ TITO
9. nadaljevanje

NARODNOOSVOBODILNA VOJNA

Drugi sestanek z Dražo

»Sestanek je bil v neki prostorni kmečki hiši. V sredini je bila velika miza, na eno stran sva sedla midva s Titom, na drugo pa Draža s svojimi ljudmi, s svojim namestnikom podpolkovnikom Pavlovičem, političnim svetovalcem Dragišo Vasićem in drugimi. Našim osem spremljevalcev z brzostrelkami je stalo za našimi hrbti, za Dražo Mihailovičem pa njegovi spremljevalci. Naši — mladeniški, obriti, nekateri so imeli samo brke, medtem ko so bili Draževi vsi z dolgimi bradami.

Na tem sestanku smo predlagali dvanajst točk za sporazum z Dražo Mihailovičem: skupne operacije proti Nemcem in kvizlingom in ustanovitev skupnega štaba, skupna oprema in prehrana borcev; skupna razdelitev plena, upoštevajoč geslo: vse za fronto, vse za boj; skupna komanda mesta; skupne komisije za reševanje spornih vprašanj; ustanovitev začasnih organov oblasti namesto starih občinskih uprav, ki so prešle v službo okupatorja. V novih organih morajo biti zastopane vse politične skupine, ki se hočejo bojevati proti okupatorju, dalje proti prisilni mobilizaciji, pač pa za prostovoljno mobilizacijo itd.

Med večerjo je prišel tudi angleški kapetan Hudson. Po večerji so nadaljevali razgovore, toda brez kakšnih večjih uspehov. Draža Mihailović zlasti ni soglašal s tremi točkami Titovega predloga: s skupnimi operacijami proti Nemcem, potem z ustanavljanjem začasnih oblasti in s točko o mobilizaciji. Izjavil je samo, da bi se bojeval proti Nemcem, če bi dobil od nas orožje iz naše tovarne v Užicu. Tito mu je obljubil 500 pušk in 25.000 nabojev.

Na to so partizani prenočevali v štabu Draže Mihailovića, naslednje jutro pa so se vrnili v svoj štab v Užice.

Tito je na tem sestanku zelo malo govoril. Draža Mihailović ga je poslušal zelo pazljivo in si ni mogel razjasniti, zakaj govori Tito srbski

TITO S SODELAVCI OB PLIVI V JAJCU
JESENI LETA 1943

s kajkavskim akcetom. To mu je dalo povod za sum, da je Tito Rus. O tem je bil Draža Mihailović precej prepričan med tema dvema sestankoma. Tako je mislil še dolgo kasneje.

(V veliki nemški ofenzivi tega časa so četniki Draže Mihailovića tudi začeli napadati osvobojeno ozemlje. To opisuje Dedijer v nekaj naslednjih odstavkih.)

Govori Moskva

Neki večer sem bil s Titom v njegovem štabu v Užicu, v velikem poslopju, kjer je bila v mirnem času banka. Tito je bil v telefonski zvezi s komandanti enot, ki so bile obkrožile štab Draže Mihailovića. Moral jim je dati odgovor. Tito se je sprehajal po prostorni sobi gor in dol, jaz pa sem sedel pri radijskem aparatu in poslušal oddajo radia Moskva v srbsčini. Nena doma sem se zdrznil in dejal Titu:

»Poslušaj, radio Moskva govori o bojih v Srbiji proti Nemcem, poslušaj, poslušaj, govori o Draži kot vodji vseh sil odpora...«

Tito je presenečen obstal. Nikdar dotlej pa

tudi ne kasneje ga nisem videl tako močno presenečenega. Dejal je samo:

»Saj vendar ni mogoče...«

Ponovil sem, kar sem slišal na lastna ušesa. Tito je zmajal z glavo in se spet začel sprehajati po sobi. Zapel je telefon. Oglasil se je komandant Jovanović-Bradonja. Tito je kratko dejal:

»Ustavite nadaljnje premike čet, pošljite Draži parlamentarce, da začno s pogajanjmi.«

Medtem je vstopil v sobo še Lola Ribar. Tito mu je povedal, kaj je javil radio Moskva, in nato dodal:

»Ne smemo uničiti Draže Mihailovića, čeprav smo ga obkrožili. Paziti moramo, da ne bomo Sovjetski zvezi napravili zunanjepolitičnih težav...«

Kasneje, 25. novembra, je Tito poslal naslednji radiogram za Moskvo po postaji v Zagrebu:

»Pošlji ta telegram nemudoma gor, ker sporoča radio iz Moskve strahotno neumnost o D. Mihailoviću, s katerim smo že mesec dni bili krvave boje. On je komandant četnikov, žandarjev in vse ostale sdrge. 2. novembra nas je napadel in nas poskušal razorožiti, vendar smo ga popolnoma razbili, tako da mu je ostalo komaj okrog 500 ljudi — žandarjev. Posrečilo se mu je s prevaro razorožiti okrog 360 naših ljudi v Gornjem Milanovcu, ki jih je nato izročil Nemcem v Valjevu, še prej pa jih je slekel prav do srca in sezul ter jih ukazal tako gole odvesti v Valjevo — kjer so jih večinoma postrelili, drugi pa delajo goli na letališču. V Mionici pri Valjevu je dal Draža 2. nov. ubiti 17 naših bolničark in okrog 20 tovarišev, ki so šli proti

BREZ POMOČI • ZMAGA

(Pričujoči odlomek govori o ustanovitvi prvih proletarskih brigad, o odklonitvi gmotne pomoči iz Moskve, o nerazumevanju značaja jugoslovanske revolucije s strani kominterne, o nerazumljivem povezovanju sovjetske z emigrantsko jugoslovansko vlado v Londonu in pošiljanju pomoči izdajalec Draži Mihailoviću ter o nadaljnjih nemških ofenzivah na osvobojeno ozemlje.)

Brez pomoči v sovražnih ofenzivah

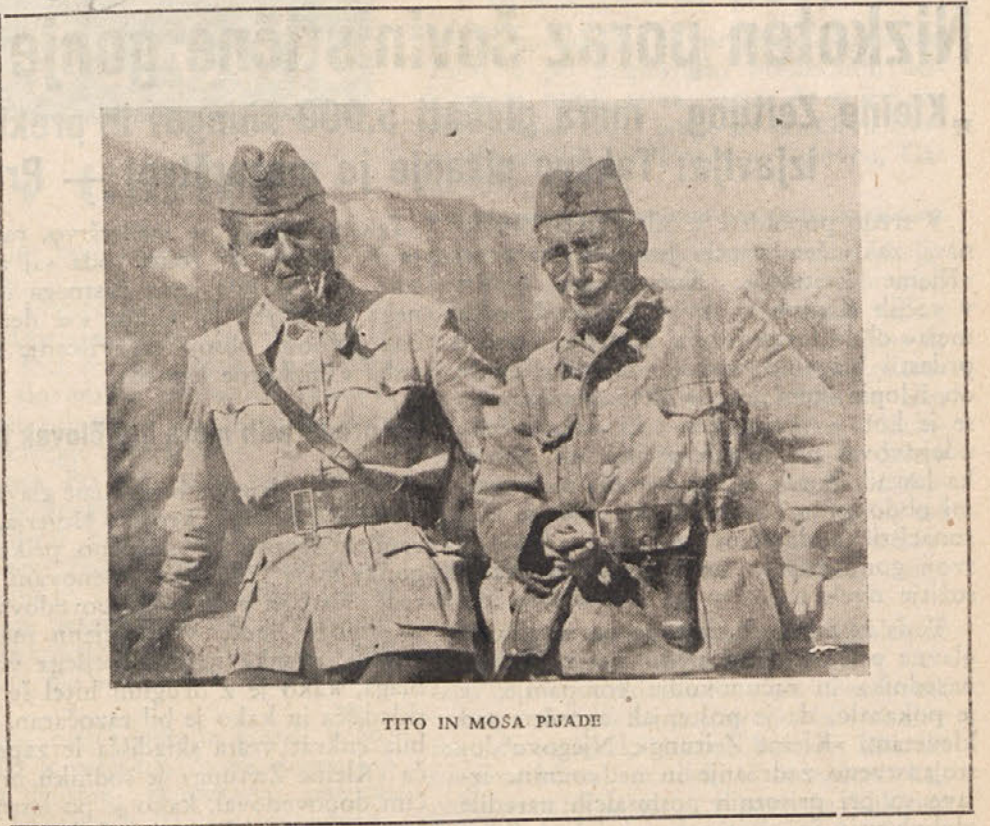
Zbor AVNOJ je imel zelo velik vpliv v vsej Jugoslaviji, čeprav je ljudstvo od njega pričakovalo več, zlasti jasno in nedvoumno stališče do monarhije, emigrantske vlade in povojne ureditve dežele.

Sovražniki so se znova temeljito pripravljali na končno likvidacijo glavnine Narodnoosvobodilne vojske, na novo ofenzivo, neprimerno močnejšo od vseh dotedanjih. Že novembra 1942 je Hitler pozval v svoj glavni stan na vzhodni fronti, v Vinico, generalnega polkovnika Aleksandra von Löhra, komandanta XII. nemške armade, poznejšega komandanta vse nemške jugovzhodne fronte, čigar čete naj bi bile v tej ofenzivi osnovna sila. Tega sestanka se je udeležil tudi Ante Pavelić. Na njem so došli, da se bo začela nova ofenziva tako, da bodo pozvali tudi Italijane, naj sodelujejo v njej.

Mesec dni pozneje, 18. ali 19. decembra, je imel Hitler v Rastenburgu v Vzhodni Prusiji konferenco z Ribbentropom, Keitelom, Ciano in Cavallerom, katere cilj je bil tudi pripraviti četrto ofenzivo. Načrt za to ofenzivo so dokončno izdelali 3. januarja 1943 v Rimu v navzočnosti maršala Cavallera, načelnika italijanske vrhovne komande, generalnega polkovnika von Löhra, nemškega vrhovnega komandanta Jugovzhoda, generala Ambrosia, načelnika italijanskega generalnega štaba, generala Roatte, komandanta italijanskih oboroženih sil v Sloveniji in Dalmaciji, generala Pirzia Brollija, komandanta italijanskih čet v Črni gori in guvernerja Črne gore, generala Dalmazza, komandanta italijanskih oboroženih sil v Albaniji, generala Gelosoja, komandanta italijanskih čet v Grčiji, in polkovnika Montecemolla iz italijanske vrhovne komande. Po nekaterih podatkih se je med temi posvetovanji mudil v Rimu tudi četniški predstavnik Jevdjević.

Med temi pripravami za uničenje narodnoosvobodilnega gibanja v Jugoslaviji, v katerih so četniki Draže Mihailovića dobivali važno vlogo, so bila pogajanja med sovjetsko vlado in kraljevsko emigrantsko vlado o pošiljanju pomoči Draži Mihailoviću v polnem razmahu.

Hkrati je bila v vsem zavezniškem tisku uprizorjena velika propaganda za Dražo Mihailovića. Tito je v brzojavi z dne 13. decembra protestiral:

TITO IN MOŠA PIJADE

Užicu v naš štab. V Kosjeriću so njegovi ljudje grozotno pohabili okrog 15 naših partizanov in dva učitelja. Mi smo jih našli in mrtve razrezane pripeljali v Užice, da jih je videlo vse prebivalstvo. To so zveri v človeški podobi.

Mi smo se samo zaradi Londona odpovedali, da bi Dražo M. popolnoma likvidirali, vendar bomo le težko zadržali naše partizane, da ne bodo tega storili. Sporoči gor, naj prenehajo dajati neumnosti, ki jih širi londonski radio...

(Sledi opis zaključne faze prve nemške ofenzive, ki svojega smotra ni dosegla.)

Tuje kritike o tej knjigi

DAILY HERALD, 9. februarja 1953, Arthur Eparon

Zdaj smo dobili celotno zgodovino spora med Stalinom in Titom, kakor jo pripoveduje Tito sam.

Izšla je knjiga »Tito govori«, ki jo je napisal Vladimir Dedijer, Titov izvedenec za zunanje zadeve in stari tovariš iz partizanskih bojev, in ki se je pri svojih zapisih kolikor mogoče držal Titovih lastnih besed. Do spora je prišlo veliko prej, kakor misli večina ljudi.

Leta 1935 so jugoslovanski komunisti postavili Tita kot kandidata za eksekutivno komunistične internacionale, Rusi pa so se kandidaturi uprli.

Ko je leta 1937 Tito postal sekretar Jugoslovanske komunistične partije, je s svojo samostojnostjo spet povzročil negotovanje v Moskvi.

Predvsem je vztrajal na tem, da morajo partijski voditelji živeti in delati v svoji lastni deželi ne glede na smrtno nevarnost, ki jim grozi, ne pa opravljati svoje naloge iz tujine.

Potem je odklonil, da bi prejemal še nadalje denar iz Moskve. To je bila pogumna poteza, zakaj večina članov je bila brezposelna in mezde zaposlenih so bile veliko nižje kakor podpora, ki jo prejemale brezposelnosti v Angliji.

Do dejanskega razpora je prišlo med vojno.

Tito se je začel boriti proti Nemcem leta 1941, ne da bi dobival pomoč iz Anglije ali Rusije. Njegove partizanske pristave pa je razburjalo, da moskovski radio, čeprav je govoril o Titovih uspehih, nikakor ni hotel omenjati partizanov, temveč je pripisoval njihove zmage Mihailoviću, njihovega tekmeca v gverilski vojni.

Spričo svoje obupne potrebe po vojnih potrebščinah in zdravniškem materialu se je Tito zaupljivo obračal na Moskvo. Rusi so s pomočjo kar naprej odlašali. Toda pošiljali so mu nasvete, kako naj nastopijo njegove sile in kako naj jih politično organizira.

»Ako nam ne morete poslati pomoči, nas vsaj ne ovirajte«, je Tito po radiu sporočil Stalinu.

Po besedah Dimitrova, ki je bil tedaj sekretar Kominterne, je to delovalo na Stalina tako, da je »od jeze zacepetal«.

Tito pravi: »Pri ruskih voditeljih je bilo opaziti težnjo, da hočejo usmerjati vso našo vstajo, vendar ne v interesu jugoslovanskih narodov ali boja zoper hitlerizem nasploh, temveč predvsem po poti, ki bi najbolje ustrezala interesom Sovjetske zveze kot države in njeni velikoruski politiki.«

Jugoslovani so se borili, pravi Tito, ne samo za to, da bi pognali iz dežele Nemce in Italijane, temveč tudi za to, da bi ustvarili državo, ki bi ne bila več satelit kakšne velesile in bi sebi v prid razvila svoje naravno bogastvo.

Tretja obravnava proti „Kleine Zeitung“:

Nizkoten poraz šovinistične gonje zoper mirno sožitje ljudstva na Koroškem

„Kleine Zeitung“ mora plačati 5.000 šilingov in preklicati laži — Glavna priča, narednik računovodja kompanije Stürmer izjavlja: Takšno pisanje je mazarštvo! — Priča „Kleine Zeitung“: Preobrat je čas za nabiranje plena

V sredo popoldne je bil v tretji obravnavi zaključen proces Jožef Wutte proti „Kleine Zeitung“. Kot znano, je list v večjih člankih v okviru serije »Krvava meja« obdolževal Jožefa Wutteja, da si je prilastil blagajno vojaške nemške enote ob Klopinskem jezeru 1945. leta ter da se je kot »vsemogočen« in »oborožen« udeleževal pri hišnih preiskavah. Skratka lastnik hotela »Obir« je bil med tistimi obdolženimi Slovenci, ki si jih je kleronacistična družina izbrala za žrtve v svoji gonji zoper prijateljstvo in mirno sožitje dveh narodov na Koroškem.

Toda že takoj ob nastopu oz. zaslišanju glavne priče g. Franca Stürmerja, bivšega narednika in računovodje kompanije, se je pokazalo, da je poštenjak ogorčen nad klevetami »Kleine Zeitung«. Njegovo dostojanstveno zadržanje in nedvoumne izjave so pri prisotnih poslušalcih naredile globok vtis. Saj se je pokazalo, da g. Stürmer sploh ni predal blagajne hotelirju Jožefu Wutteju ter da je pisanje »Kleine Zeitung« o predaji blagajne Jožefu Wutteju »v zveste roke« in podobno fraziranje, ki naj bi prikazalo slovenskega človeka na Koroškem kot kradljivca in brezdušneža — najostudnejša in podlo preračunana kleveta. Besede priče g. Stürmerja, ki jih je med drugim z utemeljenim ogorčenjem izrekel pred sodnikom:

»Takšno pisanje je mazarštvo, rad bi jih prav dobil v roke, toda saj to se ne sme...« so bile izraz častnega in poštenega Avstrijca, ki kakor vsa demokratična javnost, obsoja izkoriščanje svobode tiska v nizkotne namene.

Ob preobratih mora biti človek hiter...

to so med drugim besede ene glavnih prič »Kleine Zeitung«, krojača Hojerja, ki je v resnici iskreno in plastično prikazal dogodke maja 1945. leta. Imenovani je namreč z usti in rokami pripovedoval, kako so mnogi ljudje v Škocjanu maja 1945 grabili ostanke najrazličnejšega vojaškega blaga, kako je z drugimi hitel še in še v skladišča in kako je bil razočaran, ko so se bila enkrat vrata skladišča le zaprla. Priča »Kleine Zeitung« je sodniku in navzočim dopovedoval, kako je po lastnem nalogu tudi on delil in jemal, kajti »v takih časih se mora delati hitro, to je znano že iz časov ob koncu prve svetovne vojne«. Toda celo ta človek se je zgrajal nad pretvarjanjem njegovih besed in zatrjeval, da tako kot piše »Kleine Zeitung« on ni rekel! Na vprašanje sodnika, če se v sodni

dvorani nahaja dopisnik »Kleine Zeitung«, ki ga je obiskal, je z iztegnjeno roko pokazal na Ericha Reparja, ki je z ironičnim nasmeškom na ustih sedel pri oknu poleg glavnega urednika »Kleine Zeitung«, ki se je potrudil priti iz Gradca.

Ker zaključujemo redakcijo, žal ne moremo nad vse zanimive razprave danes podrobno opisati. To bomo storili v naslednji številki. Tokrat naj omenimo le še, da je druga priča »Kleine Zeitung« Josef Rabl, gostilničar iz Škocjana, najprej izrazil sodniku, da Jožefu Wutteju ni sovražna. Toda iz njegovega obnašanja in besed je sovraštvo naravnost kipelo. Venerer je ponavljal: »Wutte je bil v tistem času »vsemogočen«, to so mi pripovedovali moja žena in drugi, ko sem se vrnil potem, ko so partizani že odšli...« Torej to in njegova izjava, da je bil sin Jožefa Wutteja angleški tolmač, naj bi po njegovem bil dokaz, da je bil Jožef Wutte v maju 1945 mogočnejši in nasilnejši.

Prav tako klavrne so bile izjave tretje priče »Kleine Zeitung«, Jožefine Roscher, doma pri Dobri vesi. Le-ta je izjavila, da so ji partizani, s katerimi je v njeno hišo prišel tudi Wutte, odvzeli vojaško perilo,

kinoaparaturu in radio, ki ga je baje pustil SS-Führer, ki ji ni plačal stanovanja... Zamislimo si, kakšna grozodejstva so torej počenjali partizani s tem, da so zaplenili nagrabiljeno vojaško lastnino...

Sodišče je obsodilo »Kleine Zeitung« oz. njenega odgovornega urednika Franca Genserja na 2.000 šilingov denarne kazni in 3.000 šilingov globe Jožefu Wutteju.

Iz zaključnega govora tožiteljevega zastopnika, dr. Sterna iz Dunaja, je bilo čuti obsojanje izkoriščanja svobode tiska in o posledicah, ki jih ima po vsem neutemeljeno klevetanje na ugled in materielen obstoj klevetane stranke. Pozdraviti je tudi sodbo, ki je najbolj prepričljiv dokaz, da je snop nezaslišanih obrekovanj v »Krvavi meji« v resnici krvava ironija, naperjena proti miru in prijateljstvu med narodi. Žal pa se na procesu ni ugotovilo gnusnih posledic »Krvave meje«, ki so nedvomno pripomogle k fizičnim napadom na posamezne koroške Slovence, k zastraševanju koroških Slovencev, pa zelo verjetno tudi do nečloveškega zločina — razstrelitve spomenika padlim borcem proti fašizmu na pokopališču v Št. Rupertu.

Ves svet občuduje jugoslovansko odločnost

GOSPODARSKI DROBIŽ

Upadanje ameriškega zlatega zaklada

Znano je, da imajo ZDA največji zlati zaklad na svetu. Najvišje stanje je dosegel leta 1949, od tedaj pa je ta zaklad zmanjšan za okoli 10 odstotkov, to je za 2,3 milijarde dolarjev. Mesečni odtok zlata znaša sedaj povprečno 100 milijonov dolarjev. Poleg tega so se povečale dolarske rezerve številnih držav. Zmanjšanja zlatega zaklada ali povečanja dolarskih rezerv ni pripisovati ugodnemu razvoju trgovinske bilance zaradi povečanih nakupov ZDA v inozemstvu, temveč predvsem zaradi ameriške pomoči. Zaradi ameriške pomoči lahko države prejemnice prihranijo del zlatih in dolarskih rezerv in za svoj izvoz dobe zlato in dolarje.

Za bodočnost lesnega gospodarstva

V Stuttgartu je bil evropski kongres lesnega gospodarstva, kjer je bilo na dnevnem redu vprašanje uporabe lesa v bodočnosti. Les namreč izpodrivajo v zadnjih 15-letih najrazličnejše umetne snovi, zlasti plastične. Kongres je organizirala OEEC (Organizacija za gospodarsko sodelovanje v Evropi) in MSA (Uprava za vzajemno varnost). Za proizvajalce lesa je razveseljiva ugotovitev, da je mogoče uporabiti lesa kljub konkurenci raznih novih snovi celo dvigniti, ne samo ohraniti na sedanji višini. Potrebno je z ene strani sodelovanje proizvajalcev lesa v Evropi, z druge pa s primernim proučevanjem prilagoditi lesne proizvode sodobnim zahtevam.

Predvsem je predstavnik Francije na kongresu ugotovil, da evropska lesna industrija dela vsaka zase po posameznih državah in da ni med državami v tem pogledu nikakega sodelovanja. Takšno sodelovanje bi bilo potrebno zlasti danes, ko se pojavlja močna konkurenca najrazličnejših novih snovi proti lesu. Razlogi za večjo uporabo raznih nadomestkov niso morda v manjši mehanični odpornosti lesa ali pa v zmanjšanju prilagodljivosti sedanjim potrebam. Te razloge je treba iskati prej v zaostalosti lesne industrije, ki pri predelovanju vztraja pri zastarelih metodah, čeprav so danes nove možnosti za uporabo lesa. Nadalje je treba med posameznimi državami delati za sporazum glede izdelovanja enotnega lesnega blaga in se zediniti za skupen način skupne prodaje.

Odločne in resne besede, ki so jih izrekli jugoslovanski narodi skozi usta maršala Tita v Leskovcu in Skoplju ter njegov predlog za rešitev tržaškega vprašanja so močno odjeknili v demokratičnem svetu.

Odpor jugoslovanskih narodov je napravil silen vtis zlasti na Francoze, kjer je naletel angloameriški sklep na najodločnejšo kritiko. Francoski listi podrobno opisujejo razpoloženje v Jugoslaviji ter posredujejo bralcem obči vtis, da so Jugoslovani globoko in iskreno razočarani zaradi angloameriške namere. »Le Monde« ugotavlja, da je zašlo tržaško vprašanje zaradi prenapetega sklepa v zagato. »Oror« ostro kritizira ta sklep in vprašuje, ali v Washingtonu in Londonu ne pričenjajo že uvidevati hudo napako. Jugoslovani se ne bodo pokorili diktatu Ame-

rike in Anglije. Neumnost je še mogoče popraviti. Vztrajati pri njej pa bi pomenilo napeljevati vodo na moskovski mlin, zaključuje list. »Populaire« piše, da je predlog maršala Tita vreden proučitve in da bi lahko predstavljal osnovo za pogajanja med Jugoslavijo in Italijo. Tudi »Combat« je podčrtal vrednost predloga maršala Tita.

Vprašanju Trsta posvečajo veliko pozornost tudi listi v Turčiji, ki poudarjajo besede maršala Tita, da morajo ostati Italijani tam, kjer so in da nimajo kaj iskati na Balkanu, ki pripada balkanskim narodom. Demokratiški list »Milijet« se sklicuje na Titov predlog za rešitev tržaškega vprašanja in pravi, da bi morali obe zahodni velesili še enkrat dobro proučiti tržaško vprašanje, ker bi sicer lahko postalo zarišče spopada. Neodvisni »Vatan«

piše, da bi bilo potrebno proučiti predloge maršala Tita, ne pa dovoliti, da pride do nadaljnje zaostrojitve italijansko-jugoslovanskih odnosov. »Istambul« podčrtava, da je predsednik Tito izrazil upanje, da se še more najti mirna rešitev in da je zahodu jasno povedal, da je Jugoslavija boljši zaveznik kakor Italija.

Tudi drugod v svetu živahno komentirajo dogodke in položaj okoli Trsta. Neki list je zapisal, da je bil anglo-ameriški sklep največja neumnost tega leta, ki se je dogodila v diplomatski dejavnosti.

Indijski tisk se skoraj popolnoma postavlja na jugoslovansko stališče, v izveč-kih objavlja in pozdravlja odločna Titova govora v Leskovcu in Skoplju. »Primer tržaškega vprašanja pa se tiče vseh narodov, ki se bodo vedno, kakor jugoslovanski, uprli vsiljevanju pogojev« — to je splošno indijsko mnenje, ki ga je izrazil indijski degelat v komisiji za človečanske pravice pri OZN.

Prav tako zapadno nemški tisk opozarja na resnost položaja in smatra predlog maršala Tita o internacionalizaciji Trsta kot edino realno osnovo za rešitev tega vprašanja.

Do tržaškega vprašanja so zavzeli stališče v jugoslovanskem smislu tudi tako vidni možje sveta, kot so generalni sekretar francoske socialistične stranke Guy Moller, znani napredni francoski književnik Jean Cassou, največji živeči jugoslovanski umetnik Ivan Meštrović, ki živi v Ameriki, in mnogi drugi.

Koča Popović je razgovarjal z Dullesom

V ponedeljek in torek se je državni sekretar FLRJ za zunanje zadeve, ki trenutno vodi jugoslovansko delegacijo na zasedanju Generalne skupščine OZN v New Yorku, sestel z ameriškim zunanjim ministrom Dullesom. Izročil mu je jugoslovanski predlog za konferenco štirih o Trstu. Po razgovoru je tov. Popović izjavil novinarjem, da trdno upa, da se bo dal s skupnimi napor popraviti položaj, ki

je nastal po anglo-ameriškem sklepu glede Trsta. Sicer pa se bo jugoslovanska vlada z vsemi sredstvi uprla uresničitvi anglo-ameriškega sklepa, da izročijo cono A. Italiji. Dulles ni dal končnega odgovora, ker se mora poprej posvetovati s svojima kolegama, kar se bo zgodilo danes in jutri na sestanku zunanjih ministrov ZDA, Anglije in Francije v Londonu.

Tržaško vprašanje v avstrijskem tisku

Kakor v ostalem svetu je tudi v avstrijskem tisku sklep zapadnih sil o Trstu stvar diskusije, čeprav zaradi očitne opreznosti avstrijske vlade v tem vprašanju ni enotnega jasnega postavljanja. Sicer je jasno, da ima Avstrija življenjski interes na ohranitvi miru in reda na vseh mejah, toda v tržaškem vprašanju se uradno priznava le »tarifarični interes«.

Kljub temu pa je med vrsticami skoraj celotnega časopisja ne glede na politično smer razbrati, da tudi Avstrija nikakor ne odobrava samovoljnega sklepa ameriške in britanske vlade predvsem glede predaje uprave cone A STO-ja v italijanske roke, ki bi pomenila dejansko priključitev Trsta k Italiji. Demokratični krogi poudarjajo, da nasilna rešitev tržaškega problema ogroža ugled Združenih narodov. Razen tega se s takim postopkom daje argument v roke Sovjetski zvezi, ki bo z izgovorom na pristransko rešitev tržaškega lahko še nadalje zavirala rešitev avstrijskega vprašanja. Zato vsi časopisi v mastnih naslovih prinašajo odločno stališče Jugoslavije in z zadovolji-

stvom komentirajo predvsem jugoslovansko postavljanje glede avstrijskih interesov v Trstu. Brez izjeme se zavzema tudi ves tisk proti zapadnemu sklepu in za internacionalizacijo Trsta, ki da bi bila boljša rešitev, ker bi prišel vse bolj do veljave pomen Trsta kot srednjeevropske luke. Zato tudi vsi časopisi z veseljem ugotavljajo porast independističnih sil v Trstu in več ali manj jasno odobravajo jugoslovansko stališče ter obsojajo tozadevno italijansko politiko.

Tako so v zvezi z italijanskim predlogom plebiscita za Trst brez izjeme opozarjali na problem južne Tirolske, kjer Italija o plebiscitu noče ničesar slišati, medtem ko sedaj samovoljnemu zapadnemu sklepu in italijanskemu šovinizmu in imperializmu pripisujejo nevarno zaostroitev. Čeprav v naslovu posebno reakcionarno časopisje skuša prikazovati Jugoslavijo in predvsem maršala Tita kot vojnega izzivača, pa niti Jugoslaviji najbolj sovražni listi kot »Kleine Zeitung« in drugi ne morejo mimo ugotovitve, da so prav jugoslovanski predlogi edina svetla točka v tej vojni napetosti.

Sovjetska zveza protestira in zahteva sklicanje Varnostnega sveta

Sovjetska vlada je v ponedeljek poslala vladama ZDA in Velike Britanije noto, v kateri protestira zaradi izročitve uprave cone A STO Italiji. Nota pravi, da pomeni ta sklep hudo kršitev določil mirovne pogodbe z Italijo. Ko ponavlja obdolžitve iz svojih not od lanskega in predlanskega leta, pravi sovjetska nota na koncu, da vodi najnovejša prekršitev mirovne pogodbe z Italijo neizbežno do zaostroitev odnosov med državami, predvsem pa med državami, ki mejita na Tržaško ozemlje, tako da nastaja nevarnost za mir na tem področju. Sovjetska vlada vztraja na izvedbi določil mirovne pogodbe ter izjavlja, da gre vsa odgovornost za posledice spričo te kršitve vladama ZDA in Velike Britanije.

Dan nato je Sovjetska zveza zahtevala takojšnje sklicanje Varnostnega sveta, ki naj uveljavi provizorični statut za STO ter izvede imenovanje guvernerja. Kot kandidata za to funkcijo predlaga SZ švicarskega polkovnika Flockingerja.

KOLEDAR

Petek, 16. oktober: Gal, opat
Sobota, 17. oktober: Margareta M. Alak.
Nedelja, 18. oktober: Luka, evangelist
Ponedeljek, 19. oktober: Peter Alkant.
Torek, 20. oktober: Janez Kan.
Sreda, 21. oktober: Uršula in tovarišice
Četrtek, 22. oktober: Kordula

SPOMINSKI DNEVI

16. 10. 1818 Rojen v Javorju nad Škofjo Loko pisatelj Luka Jeran — 1846 V Bostonu so uporabili pri operaciji prvič narkozo z etrom — 1941 Začetek narodne vstaje v Slavoniji.
18. 10. 1851 Umrl na Cetinju pesnik in črnogorski vladika Peter II. Petrovič Njegoš — 1869 Umrl v Kranju pesnik Simon Jenko — 1912 Balkanska zveza je napovedala Turčiji vojno — 1931 Umrl 1600-kratni izumitelj Tomaž Alva Edison.
19. 10. 1942 V Mariboru ustreljenih 174 talcev — 1943 Moskvska konferenca zunanjih ministrov.
20. 10. 1941 Ustreljenih v Kragujevcu 7000 Srbov — 1944 Edinice RA in JA osvobodile Beograd.
21. 10. 1833 Rojen v Stockholmu kemik-izumitelj Alfred Nobel, ki je ustanovil posebne nagrade (Nobelove nagrade) za znanstvenike in umetnike.

OPOZORILO

partizanskim invalidom

Partizanski invalidi, ki so v smislu odločbe upravičeni prejemati invalidnino do določenega časa, si morajo oskrbeti novo zdravniško spričevalo. Spričevalo naj pošljejo na naslov: Zveza koroških partizanov v Celovcu, Gasometergasse 10.

Invalidom, ki bi novega zdravniškega spričevala ne predložili, bo invalidnina po pretečenem času, ki je razviden iz odločbe o invalidnini, ustavljena.

Zveza koroških partizanov.

OBJAVA

Ker smo obveščeni, da imajo nekateri naši naročniki — duhovniki v krški škofiji — težave vsled prejemanja našega časopisa, prosimo vse prizadete duhovnike, da nam sporoče, v kolikor želijo prejemati naš list v zaprti kuverti, proti doplačilu poštne, ali na kakršen drug način.

Po naši zemlji

Z „Miklovo Zalo“ v Gorici

Tovariš Šimej Martinjak, režiser ljudske igre »Miklova Zala«, ki ima nedvomno lepe zasluge za uspešno uprizoritev te znane slike davne preteklosti, dne 15. avgusta, na zgodovinskih tleh v Svatnah, nam je poslal obširno poročilo o gostovanju v Gorici. Iz tega poročila posnemamo v izvečjih nekatere podatke, ki pričajo o uspelem izletu. Izlet v Gorico je bil majhna toda hvaležna nagrada za požrtvovalni trud šentjakobskega igralskega ansambla.

Vse do Žabnic je bilo med vožnjo bolj tiho in mirno. V Žabnicah smo se ustavili in okrepčali z malco in poskusili tudi nekoliko vina. Po tem odmoru je postalo razpoloženje že vse bolj živahno in se je mimo Vidma proti Gorici vedno bolj in bolj stopnjevalo. Nekaj časa nas je nekoliko motil dež, toda v naše veselje se je proti Gorici pričelo vedno bolj vedriti. Zanimiva je bila pestra pokrajina, ki se je odpirala našim očem in srce je utripalo

močneje, čim bolj smo se bližali bratom Goričanom.

Prihod v Gorico je bil za nas vse novo in nevsakdanje doživetje. Ustavili smo se pri Jeleni, kjer so nas pozdravili odbor-niki Zveze slovenskih prosvetnih društev. Nato so nas povedli v Dijaški dom, kjer so nam postregli s prigrizkom in seveda tudi z vinom. Pri tem smo bili deležni prijetnega presenečenja, ko nam je pesnik Vekar recital pesem zloženo samo za nas o Miklovi Zali. Recitacija nam je segla v globino in vsa toplota skoraj ganila do solz. Lepi pesniški izdelek so nam poklonili v originalu v dar. Avtorja pesmi pa smo tudi mi nagradili z dolgotrajnim aplavzom.

Po ogledu mesta smo se podali v Sovodnje, kjer je priredila Zveza slovenskih prosvetnih društev prireditev, jesenski praznik v Sovodnjah, ki je z mnogovrstnim sporedom trajala tri dni.

Za veliko kulturno manifestacijo na

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Ob svoji 60-letnici priredi

GLASBENA MATICA IZ LJUBLJANE

s svojim 90-članskim mešanim pevskim zborom pod vodstvom dirigenta prof. Cirila Cvetka

pevske koncerte

v soboto, dne 24. 10. 1953 ob 20. uri v Celovcu, Arbeiterkammer,
v nedeljo, dne 25. 10. 1953 ob 14. uri v Borovljah, kino-dvorana.

Vstopnice: za Celovec v knjigarni »Naša knjiga«, pri Reisebüro, v Arbeiterkammer in pri večerni blagajni;
za Borovlje v trafiki K u s c h e r in pri kino-blagajni.

O gimnaziji na Ravnah in še kaj

Ko sem pred kakima dvema letoma prestopal avstrijsko-jugoslovansko mejo v Rabenštajnu pri Labotu, je na avstrijski strani nanesla beseda tudi na Guštanj (sedaj Ravne na Koroškem) in njegovo gimnazijo, ker so obmejni organi prav v tistem trenutku vpisovali »Einreise« skupini koroških dijakov — Podjunčanov, ki so se odpravljali na počitnice. Pa se je začudil priletni uradnik, ker ni mogel verjeti svojim očem: »Im Gymnasium seid's ihr? In Gutenstein? Ja, sagt's amal, gib't denn dort a Gymnasium?« »Freilich«, je odvrnil eden za vse. »A vollständiges Gymnasium mit acht Klassen?« »Ja...« »In Gutenstein, das bei Prävali liegt?« »Ja, ja, das ist es, das bei Prävali liegt!« je še enkrat podvomil, pa ni vedel, da že nekaj let sem pravimo: Prevalje pri Guštanju in ne narobe. (Zakaj tako, o tem pozneje). Pa mu še ni šlo v glavo in je vlekel razmišljanje dalje: »Ja, sagt's, warum studiert's denn nit in Klagenfurt oder in St. Paul?« Najbližji je hitro požrl slino in kleknil: »Hab'ma ka Geld«. Da ste ga videli, kako široko je odprl oči in pobaral: »Ja, wie — studiert's denn unten uma-sunst?« »Freilich«, je rekla ena, »noch g'zahl't krieg'ma dafür« je dodala druga. »Asooo«, je še dejal z glasom, ki je razodeval, da mož ni vsega verjel. In vem, da ni verjel.

Kakšen nesmisel so meje, saj samo omejujejo ljudi, ker jim zapirajo oči in mašijo ušesa. Kako naj se med seboj spoznavajo in učijo drug od drugega. Sicer pa pravijo, da so zdaj za enkrat še potrebne, zato ne kaže govoriti o njih, da ne bi nazadnje kdo mislil, da niso potrebne.

Verjetno bi marsikdo na Koroškem s tistim priletnim uradnikom vred razmišljal, kako je vse to mogoče, kar so pripovedovali dijaki na meji. In vendar je tako. Gimnazija je na Ravnah in študij v njej je brezplačen. Ne samo za goste — Podjunčane, ker bi se jim Jugoslavija rada prikupila, kakor je človek mogel razbrati nedavno tega iz nekega namigavanja v Kroniki, ampak za vse otroke, delavske, uradniške in kmečke, naj pridejo iz Koprivne ali iz Libelič ali pa iz zadnje globače vrh Strojne. Najrevnejši, zlasti siro-

te brez staršev, pa uživajo popolnoma brezplačno oskrbo, se pravi socialno skrbstvo jim plača hrano in stanovanje v Dijaškem domu gimnazije.

Dokler Pliberk ni imel meščanske šole (na Koroškem ji pravijo »glavna šola«) — se pravi pred dobrimi desetimi leti — je bilo pravo čudo božje, če si naletel v kakem avstrijskem uradu na domačina — kmečkega človeka. Danes se ne čuje nič več čudno, da sedi na pliberški pošti hči dobovškega kočarja, da je njena sestra zaposlena v nekem uradu v Velikovcu, da je sosedova uslužbena v neki celovski lekarni itd. itd. Šola jim je uravnala pot do kruha.

Koliko globlji pomen pa ima popolna gimnazija za dolino, kot je mežiška, bo presodil tisti, ki jo pozna v gospodarski in kulturni zaostalosti avstro-ogrskih in starojugoslovanskih časov. Ena izmed najrazveseljivejših novosti nove Jugoslavije je skrb, ki jo posveča oblast ljudski prosveti. To skrb so Guštanjani opazili že kar v prvih mesecih po osvoboditvi leta 1945. Profesor dr. Franc Sušnik, Prevaljčan, pred vojno ravnatelj mariborskega učiteljskega, se je vrnil tiste dni ves obnemogel iz Dachaua. Vendar mu je zarja svobode takoj zvedrila čelo in prejšnje sile, ki jih je vpregel za ljudsko izobrazbo vse dotlej, da so ga Kulturträgerji pahnili v ječo, so se kmalu vrnile.

»Na Ravnah je prazen grad, po sobanah se love miši — kaj če bi ustanovili v njem gimnazijo?« je dejal delavcem v tovarni. In beseda je meso postala... Vendar je bilo treba krepko zavihati rokave in pljuniti v roke, ne zadeli dovoljenja za gimnazijo, (hvala bogu, da Guštanjani niso imeli pri tem opravka z dunajskim ministrstvom za prosveto ampak s Titom!) nego zadeli opreme in dozidave starih grajskih poslopij. Sto in sto delavcev-fužinarjev bo delalo vsak mesec eno nedeljo za gimnazijo. Tako so sklenili v tistih dneh na sindikalnem zborovanju kovinarjev. In tako se je zgodilo.

Sredi oktobra se je pričel pouk v skromnih okoliščinah. Marsikaj je še manjkalo: ni bilo še dovolj klopi, tabel,

učil, knjig in zvezkov, pa tudi profesorjev skoroda ni bilo, saj je Hitlerjev čas do kraja razredčil njihove vrste — ja pa tudi študentov še ni bilo za celo gimnazijo. S petim razredom se je končalo, številčno je bil že slab. Vseh dijakov skupaj ni bilo niti sto. Tako 1945. leta.

Letos, avgusta in septembra, pa so ropotali električni stroji v dolgi, prostrani lopi nove, dvonadstropne gimnazije. Delavci Gradbenega podjetja Slovenije so snajžili pločevinasta cementna tla, barvali duri in okna, čistili velike šipe, drgnili in mazali parketna tla v učilnicah ter tako skrbeli, da je stopila mladina to jesen v lepo hišo, ki bo dijakom in profesorjem prijetna delavnica, jeklarjem v tovarni ponos in študentom gimnazije veličasten spomin na trda povojna leta, ko so se med šolskim letom ubadali s Pitagorom in hiperbolami, padali in vstajali, v počitnicah pa zamenjali pero in svinčnik s krampom in lopato ter gradili novo gimnazijsko poslopje. Čudovita je ta mladina! Nič mehkužnega sanjarstva ni v njej, nič puhle študentske napihnjenosti, nič samoljublja, nič nekoristnega besedičenja.

»Za delovno silo je hudo, denarja tudi ni dovolj — kaj če bi pomagali mi — dijaki — graditi novo gimnazijo?« »Brigado sestavimo, pa je!« In so jo sestavili — tri leta zaporedoma so vozili pesek, gramoz in malto, dovažali stavbeno in strešno opeko, nakladali mešalni stroj za beton, kopali in zasipali, kakor jim je ukazoval polir; če je bilo treba zaradi bližnje zime pohiteti, so zlezli tudi ponoči v jarke in ob reflektorjih nadaljevali z betoniranjem, a nihče izmed njih ni ceditl slin za morjem ali letovanjem, nobeden ni žaloval za počitnicami, ker je bilo pač treba zidati: risba dijaka-slikarja, predstavljajoča stari ravenški grad, nabrekli in nalomljen z vseh strani, z dijaki na strehi pod milim nebom in visečimi z oken, ker jih je vse preveč — jim je migotala pred očmi.

Tudi profesorji so vozili in kopali in ravnatelj si videl od jutra do večera na gradbišču, da je delo v redu potekalo, saj

(Nadaljevanje na 7. strani)

Izseljenci pozor!

Vse izseljence, ki prejmejo na svojo zahtevo po priporniški odškodnini odklonilen odlok, opozarjamo, da se naj zaradi priziva takoj javijo na tajništvo Zveze slovenskih izseljencev v Celovcu, Gasometergasse 10.

prostem je med goriškimi Slovenci vladalo veliko zanimanje. »Soča« piše med drugim, »da je bilo to zanimanje veliko posebno zato, ker je dramska družina iz St. Jakoba v Rožu v Slovenskem Korotanu napovedala svojo udeležbo na tem prazniku s koroško narodno igro »Miklova Zala«. To delo na Goriškem že dobro poznamo, vendar pa je bila predstava Korošcev za vse nas novost, saj so igralci od tam, kjer je bila doma tudi prava Miklova Zala in mnogi tudi potomci njene družine.

Vsi so nestrpnost pričakovali igralce iz Slovenskega Korotana, ki so prišli v Gorico že v popoldanskih urah. Posebnost nastopa koroških gostov je bila tudi v tem, da so igralci (razen Turkov, Žida in njegove hčere) govorili v domačem koroškem narečju, to je v govoricu Miklove Zale in drugih nastopajočih oseb. Sprva je Goričanom ta govorica zvenela nekam čudno, kmalu pa so se ji privadili in se tako uživali v dogajanje na odru, da jih ni motil niti dež, ki je prav sredi predstave pričel močneje padati. Tudi igralci so vztrajali vse prvo in drugo dejanje in sta izpadli samo dve zadnji sliki iz tretjega dejanja. Mnogo hvale sta bila deležna stara Serajnica in njen mož, ter hčerka Zala, pa tudi Žid in njegova hči Almira. Seveda so bili tudi ostali igralci na višku in potrdili svoj sloves rutiniranih ljudskih igralcev.

Uspeli nastop nas veseli in nam je v za-doščenje. Med predstavo nas je pozdravil tajnik Miladin Černe, dve dekleti pa sta podarili Zali lep šopek, Almiri pa sliko Gorice.

Za pozdrave in darila se je zahvalil Šimej Martinjak in poudaril pomen in potrebo medsebojnih kulturnih izmenjav. Kljub dežju smo odigrali igro do zadnjih dveh slik in tudi navdušena množica je vztrajala.

Nato smo se na banketu, ki ga je priredila občina in kjer nas je pozdravil tudi župan, med živahnimi in razigranimi Goričani prav dobro imeli. Za pozdrav in gostoljubje se je goriškim bratom iskreno zahvalil Šimej.

Z iskreno obojestransko željo, da bi se kmalu spet videli, smo se poslovili in vrnili polni lepih doživetij ter zadovoljstva nazaj v domači kraj Miklove Zale.

Nova planinska koča na Obirju

Na Obirju so odpravili občuten nedostatek, ki so ga občutili ljubitelji planin, turisti, ki na Obirju niso našli zaščitnega prostora ob hladnih nočeh, še bolj pa so ga pogrešali, če je nastopilo slabo vreme. Predvideno bodo že meseca oktobra odprli na Obirju novo planinsko kočo. Nekaterim navdušenim planincem je z nabiranjem prostovoljnih prispevkov in prostovoljnim delom, kjer so opravili 5.000 delovnih ur, uspelo gradbeno delo že tako daleč. Pomladi prejšnjega leta so pričeli z delom ter so od tega časa znosili na ramenih okoli 12.000 kg gradbenega materiala v višino. Stroški zgradbe v surovem stanju so znašali 30.000 šilingov, ki so jih krili s prostovoljnimi prispevki. Tudi gradbeni les so nekateri gozdni posestniki podarili. Za popolno dograditev koče in za nabavo inventarja ter oprave potrebujejo še okoli 20.000 šilingov.

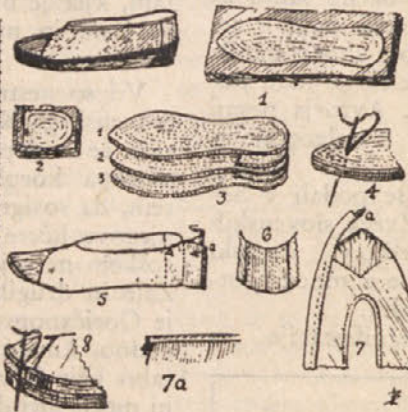
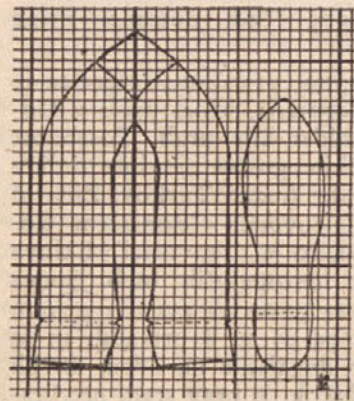
Nova planinska koča se nahaja na Jezerski planini, 1650 metrov nadmorske višine. Prejšnja koča je stala tik pod vrhom v nadmorski višini 2040 metrov. Nova koča bo iz Reberce ali Železne Kaple dosegliva v dve urni pešpoti. Koča bo obsegala v pritličju dva prostora za postanke, zgoraj pa tri spalnice s 30 posteljami in bo vse leto oskrbovana.

Z novo kočo bo gotovo ustrezno mnogim, ki v prostem času radi ubežijo v mestu in vaseh vsakdanji enoličnosti v planinske predele in tudi naš Obir bo privabil mnogo več turistov v zračne višave v svojo planinsko krasoto, s katerega je diven razgled v slikovito okolico ter nudi še mnogo drugih zanimivosti.

Z A G O S P O D I N J O I N D O M

Doma izdelani copati

V prostem času po večerih in praznikih se vsedemo gospodinje h kakšnemu ročnemu delu. Tudi copate si lahko naredimo same. Za copate uporabljamo razne nove in stare ostanke blaga. Prinašamo kroj za številko 38. Po malem načrtu si napravimo kroj. Vsako okence je v resnici 1 cm v kvadratu. Vzemimo primeren kos papirja in si označimo s centimetrom ali s črtalom od ravnega roba dalje vsak centimeter na vse strani, nato potegnemo črte in v te kvadrate zarišimo kolikor mogoče točno načrtani kroj vrhnjega dela in podplata.

Drobno načrtana pretrgana črta je znak šiva zadaj na peti. Zgoraj pa je označena kapica, ki je lahko iz tankega usnja, baržuna ali tudi iz istega blaga. Copate podložimo. Vrhnji del in podlogo krojimo enako velika. Vmesna petka je zarisana v podplatu.

Najprej si pripravimo podplat. Med obema velikima kosoma uporabimo lahko tudi manjši, ki jih lepo gladko ostržimo in položimo tesno rob ob robu, da bo plast enakomerna. Vse lepo naudarimo in napravimo tako debelo, da s strojem lahko prišijemo kakor nam kaže slika 1. Ravno tako tudi vmesno petko slika 2. Ko smo tako pripravile tri plasti za podplat in dve za vsako petko, jih obrežimo s škarjami po kroju. Sedaj položimo po tri tako pripravljene podplate drugega vrh drugega, mednje pa petke — glej sliko 3 — in jih lepo naudarimo, da se nam ne bo kaj premaknilo pri nadaljnjem delu. Po sliki 4 bomo s povoščeno dreto ali tanko vrvico sešile od prstov navzdol vse tri dele precej na gosto in s približno 4 mm dolgimi vbodi, tako da bo podplat trd in trpežen.

Zgornji del in podlogo prišijemo s strojem vako zase zadaj na peti na označenem mestu, in sicer na lice, glej sliko 5. Šiv odpremo, zalikamo in zavijamo nazaj, tako da bo točka roba, označena z a, prišita na mestu zadaj, ki

je označeno s pretrgano črto in črko a, nato prešijemo s strojem v razdalji 1 cm sem ter tja v smeri, ki nam jo kaže slika 6, to pa zato, da bo peta močnejša. Sedaj položimo lice na lice vrhnji del in podlogo skupaj ter prišijemo s strojem gornji rob, obrnemo in prišijemo ob robu še enkrat. Lepo pritrdimo in naudarjamo po sredi in ob robu oba dela skupaj. Na prstih malo nabereimo. Vzamemo 1—1½ cm širok trak in ga na pol položenega prišijemo s strojem na lice ob robu tako, kot nam kaže slika 7; šiv mora biti na sredi, tako da bomo imele, ko bomo obrnile notranji rob navzven, lep gladek, 3 mm širok dvojni rob, kakor nam ga kaže slika 7a. Na podplat položimo ravno tako isto podlogo in jo ob robu pritrdimo. Sedaj pritrdimo prste vrhnjega dela na prste podplata, sredino zadaj pa na sredino pete in šiva ob robu tako, kot nam kaže slika 8. Vbadamo v dvojni rob tik

Kuharski recepti

Jabolčna juha

Potrebujete kisla jabolka, malo vina, dišave in prežganje.

Osnažena, neolupljena jabolka deni v lonec, zalij z vrelo vodo, da jih pokrije, prideni limonove lupine, malo klinčkov, cimeta in jih še malo potrosi s sladkorjem. Posebej naredi prežganje iz žlice presnega masla. Ko se presno maslo speni, mu prideni žlico sladkorja in dve žlici moke. Vse skupaj blede zarumeni, razredči z vodo, razmešaj in deni k jabolkom. Pusti, da malo prevre, potem stlači, precedi in pretlači v drug lonec, nato juho osoli, prilij približno pol litra vina. Nato naj še malo vre in juha je gotova. Če hočeš imeti zelo sladko juho, jo posladkaj. Na mizo jo daj z rezance zrezanim in posušenim kruhom.

Huzarni krapi

Vzemi 14 dkg presnega masla, 20 dkg moke, 7 dkg sladkorja, dva rumenjaka, mandeljne ali orehe, marmelado.

Presno maslo z moko na deski z lesenim nožem sesekljaj. Nato prideni sladkor in rumenjake. Odišavi z limonovo lupinico. Hitro naredi testo in ga pusti

vrhnjega blaga in od zgoraj na podplatu do njegove sredine in nazaj, vse naokrog.

Da bodo copate bolj trpežne proti vlagi, lahko namažemo podplat od spodaj z lojem ali raztopljenim voskom. Pri zadnjem moramo poprej podplat segreti.

Tako napravljene copate so tople in trpežne.

Preparat za uničenje ene same vrste žuželk

Vzorna postaja za gojitev citronovcev pri kalifornijski univerzi je napravila derivat DDT, ki ubija samo komarjeve ličinke in nič drugega. Čeprav novi preparat zanesljivo deluje, niso mogli raziskovalci najti nobene druge žuželke, ki bi ji škodoval. Domnevajo, da novi insekticid ni nevaren niti ribam ne sesalcem.

PRAKTIČNI NASVETI

Kadar lupiš čebulo ali ribaš hren, res ni treba jokati; daj si v usta kos kruha ali pa reži čebulo nad toplim štedilnikom.

Sira ne napadajo črvi, če ga obložimo z javorjevimi ali brezovimi listi.

Sol hranimo v porcelanasti ali glinasti posodi. Če je zelo vlažna, stresemo vanjo nekaj zrn riža, ki se navzame vse vlage.

Črevesni zajedavci pri kokoših

Marsikatera gospodinja se čudi, da se njene mlade kokoši slabo razvijajo. Živalim manjka namreč življenjska moč. Kokoši postajajo okoli in nimajo niti pravega veselja do jedi. Čeprav bi morale kokoši že nesti, je to le poredko.

Vzrok tega pojava je največkrat ta, da imajo kokoši črevesne zajedavce — parazite, ki ovirajo razvoj kokoši ali celo povzročajo padanje teže. V težjih primerih kokoši tudi poginejo. Zajedavci napadajo mlade kokoši posebno lahko jeseni, ko odporna moč mladih živali vsled vremenskega prevrata pojenja. Paraziti se zelo lahko prenesejo. Za prenos teh zajedavcev zadostuje, da blatni prostor pred kurnico živali skupno prehodijo, kakor tudi skupno bivanje starih in mladih kokoši.

Kot domače zdravilno sredstvo proti črevesnim zajedalcem, se odlično obnese ta zriban česen in korenje. To zmes lahko dodamo kakšni mehki hrani. Če so kokoši po zajedavcih že težko napadene, zdravljenje s česnom ni vedno učinkovito. V takšnem primeru pokličimo živino-zdravnika!

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Kaj pomeni nadpolovično prikrajšanje vrednosti

Najlažje me boste razumeli, če vam to pojasnim na praktičnem primeru iz sodnih zgodb. Postava določuje v tem oziru tole: »Ako pri obojestransko obveznih poslih ena stranka ne dobi niti polovice tega, kar je dala drugemu, glede na navadno vrednost, more, kot prikrajšana, zahtevati, da se pogodba razruši in cela zadeva postavi v prejšnji stan. Druga stranka pa se temu more izogniti in pogodbo varovati, s tem, da prvemu doplača, kar mu do navadne vrednosti še manjka.«

Kakor bomo pozneje videli, pa obstojijo v tem pogledu tudi izjeme.

Gostilničar Pivec slučajno zve, da bo tekla nova državna cesta mimo vasi. Ker pa je njegova gostilna sredi vasi, bi jo bil rad pomaknil k trasirani cesti, kjer je imel večjo parcelo njegov sosed Mlinar. Nagovarja torej sosed, da bi mu to parcelo prodal. Ta pa nikakor neče.

Gostilničar ponuja vedno več, tako dolgo, da jo preplača in se Mlinar poda. Napravila sta pismeno pogodbo.

Mlinar pa je zaradi posebno dobrega sadnega leta potreboval za mošt nekaj večjih sodov. Vedel je, da jih ima gostilničar več kot dovolj in ga je že parkrat vprašal, če bi mu nekaj sodov prodal. Zvita glava, gostilničar, pa je to vprašanje še zavlačeval, ker je čakal, da bi prišel Mlinar prav v zadrego, ker je upal, da bo Mlinar potem več plačal.

Ko sta barantala zaradi parcele, je Mlinar spet omenil tudi sode. Da bi lažje dobil parcelo je gostilničar obljubil, da proda Mlinarju gotovo število sodov za mošt; bil je pa tako previden, da je Mlinarju pred pričo opomnil, naj si sode ogleda, češ sodi so sedaj dragi in ti moraš vedeti kaj kupiš! Mlinar pa je odgovoril, saj poznam tvoje sode, ker slabih ne boš imel v kleti.

Ker se je pa gostilničar bal, da bi se Mlinar radi prodaje parcele ne skesal, je kar sam napisal prodajno pogodbo za parcelo, (zemljknižno številke je poznal) in po podpisu pred pričami izplačal Mlinarju tudi celo kupnino, češ, prihodnjič enkrat greva v mesto k notarju, da bova spravila zemljiško knjigo v red. Glede sodov pa pridi jutri k meni, da jih prevzamem in plačam, če ti je tako prav! Mlinarju je bilo prav.

Ko pride drugi dan h gostilničarju, je slučajno tam neki uradnik od sodnije. Ker pa ima gostilničar nujno drugi posel, naprosi v navzočnosti Mlinarja tega uradnika, naj napiše navadno pogodbo za dogovorjeno število sodov, s potrdilom sprejema denarja. Stvar je hitro končana in Mlinar zaprosi končno gostilničarja, da bo ob priliki, pred obiranjem sadja, prišel po sode. — Tako je bilo torej vse v redu. — Pa ni bilo!

Zadeva se je začela zapletati, ko so državno cesto preložili drugam, in je bila kupljena parcela Pivcu na enkrat odveč, s sodi pa se je zgodila tudi neka polomija. O tem pa prihodnjič.

Z D R A V S T V E N I K O T I Č E K

Rak ni nalezljiva bolezen

Medicinski in znanstveni direktor ameriškega društva za zatiranje raka v New Yorku dr. Cameron, je na kongresu strokovnjakov za mikrobiologijo v Rimu izjavil, da rak ni nalezljiva bolezen. Nekateri udeleženci kongresa so namreč trdili nasprotno. Dr. Cameron je rekel, da za njihovo trditev ni nobenega dokaza. Statistični podatki očitno kažejo, da rak ni nalezljiv. Nikomur se torej ni treba bati, da bi se okužil, če pride v bližino človeka, ki ga je napadla ta strašna bolezen.

Več ameriških zdravnikov je na kon-

gresu v Rimu trdilo, da se je posrečilo izolirati povzročitelja raka in s tem dokazati, da je ta bolezen nalezljiva kakor tuberkuloza. Vsak človek in vsaka žival naj bi imela v krvi mikroorganizme, ki povzročajo raka, toda telo se jih po mnenju nekaterih ameriških zdravnikov samo brani. Rak se pojavi šele tedaj, ko zunanji vplivi porušijo ravnotežje med mikroorganizmi in zaščitnimi tvarimi v človeškem organizmu. To tezo pa je dr. Cameron ovrgel.

Izpadanje las

Lasje se neprestano obnavljajo. Spomladi in jeseni izpadajo močnejše kot sicer, znano pa je tudi, da je izpadanje las ob morju in visokih gorah znatnejše kot drugje. Zdi se, da ima pri vsakdanjem normalnem izpadanju las posebno vlogo tudi barva, saj vemo, da rdeči lasje ne izpadajo tako močno kot rjavi in svetli. Najbrž je to odvisno od debelosti in števila las, ki se izmenjujejo. Nastane vprašanje, kje je meja normalnemu izpadanju las in kdaj se začne izpadanje kot posledica bolezni. Ugotovili so, da izpade mnogo več kratkih kot pa dolgih las, zaradi česar sklepamo, da gre tam, kjer je število kratkih las za tretjino večje od skupnega števila vseh izpadlih, za bolezensko izpadanje. Pogosto je tudi tako imenovano mladostno izpadanje las, katerega posledica je neozdravljiva pleša. Vzroki za predčasno izpadanje las še niso popolnoma znani, vendar se zdi, da je dednost pri tem velikega pomena. So družine, katerih moški člani postanejo plešasti že pri pedesetih letih, pa naj žive urejeno ali pa razburljivo življenje. Za obnovo lasišča poskušajo z raznimi dražili in z masažo zdraviti izčrpane lasne brbončice, da začno tvoriti nove lasne celice. Včasih se to posreči, plešavost se vsaj omeji. Ko izpadajo zadnje mehke dlačice, ki so bolj podobne puhu kot pa lasem, ne pomagajo voda za lase nikomur, razen seveda izdelovalcu čudodelne vode, ki mu nasedajo nesrečni plešci.

Po navadi dokaj uspešno pa je zdravljenje, kadar izpadajo lasje zaradi prhljaja ali čezmernega izločanja loja na lasišču.

Čezmerno izločanje loja opazimo na mastni koži, ki jo včasih pokrivajo maščobne luske ali maščobne luskaste kraste, pač glede na to, ali gre za suho, ali za maščobno vrsto lojavnice. Zaradi lojavnice na lasišču se kaj rada razvije pleša, ki jo je v kasnejših štadijih težko ozdraviti. Lojavico lasišča zdravimo z lasnimi vodami, mazili in pudri, ki vsebujejo žveplo, salicilno kislino, resorcin in katran. Včasih je treba zdraviti celo po več let. Popolnoma ozdraviti lojavice ni mogoče.

Posebne vrste pleša je lisava plešavost, ki se pojavlja v obliki majhnih okroglih žarišč na lasišču. Včasih se širi te vrste plešavost tako hitro, da izpadejo vsi lasje. Lisava plešavost traja večinoma le nekaj časa, nato začne poginjati puh, kasneje pa normalni lasje. Vzroki za to plešavost še niso znani.

Po akutnih infekcijskih boleznih izpadajo lasje tako naglo, da jih v dveh mesecih ni več. Sorazmerno mladim ljudem se lasišče sčasoma obnovi, zgodi se celo, da so novi lasje bujnejši ali pa tudi drugačne barve kot prejšnji. Zlasti velja to za svetle lasje.

Angleški zdravnik svetuje kadilcem

Neki angleški zdravnik je svetoval zakrknjenim kadilcem, naj se ne odrečejo slabi navadi iz bojazni pred posledicami: »Znano je, da zabrede večina kadilcev, ki se odvadijo, v drugo napako. Jedo več, kot je potrebno. S tem pa lahko postanejo žrtve sladkorne bolezni, kroničnega bronhitisa, arterioznih motenj in drugih bolezni.«

O gimnaziji na Ravnah in še kaj

(Nadaljevanje s 5. strani)

je bil hkrati za arhitekta in polirja in koliko potov je bilo treba, da se je našel potreben kredit. »Več ko 50 milijonov je cena za našo gimnazijo«, je zapisal v spomin njenim graditeljem.

Število dijakov je naraščalo od 1946 dalje leto za leto, dejal bi da jih je stopilo z vsakim šolskim letom 100 več v učilnice. Danes jih je že nad 600 in 22 profesorjev jih uči, a nad sto maturantov je že zapustilo šolske klopi ter študira po raznih univerzah Jugoslavije. Prvi diplomanti se vračajo z njih že to jesen — prvi profesorji, arhitekti, inženirji, ki so študirali gimnazijo na Ravnah, stopajo v poklice, da se oddolžijo domovini, ki jim je omogočila študij.

Šolanje ni poceni, čeprav je zastoj in plača dijak vsega skupaj letno 10 dinarjev za kolek na prijavnico, ko prestopi v višji razred. Plače profesorjev, učila, oprema učilnic in kabinetov, kurjava in snajenje znaša na leto toliko, da stane en dijak letno okrog 8000 dinarjev; vse to poravnava država.

Mogoče bo ta ali drugi med nami dejal: »Kam bojo pa prišli, če bo vse študirano, ja ne bo nikogar za debo?« Njemu v pojasnilo to, da izvaja splošnoizobraževalno šolstvo Jugoslavije načrt, po katerem naj napravi vsak sposoben državljani nižjo gimnazijo, kar bi pomenilo na Koroškem glavno šolo, brez ozira na to, ali bo šel po končanem šolanju v mesto za uradnika, v fabriko za delavca, v uk h krojaču ali orat in plet na njivo, kajti v izobrazbi je moč in napredek.

Ozemlje, ki obsega približno toliko prebivalcev kakor velikovški okraj, je v Jugoslaviji posejano z nižjimi gimnazijami: Črna, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Vuzenica, Marenberg, Slovenj Gradec, na Ravne pa dajejo te šole nadarjene dijake, ki si žele pridobiti višjo izobrazbo in napraviti veliko maturo. Kar zadeva zadnjo, je zapisal ravnatelj gimnazije takole: »Ni prinesla nova Ju-

goslavija popolne gimnazije na Ravne zato, da bi olajšala višje šolanje otrokom nekdanj vodilnega sloja, da bi pomagali vzdrževati red inteligenčnih in uradnih dinastij ali nadomeščati nekdanjim denarnikom izgubljene gospodarske položaje in jih reševati na nove vodilne položaje po ovinku visoke šolske kvalifikacije, marveč je namenjena prvenstveno delavcem, otrokom delavcev in bajtarjev — predvsem ti naj dosežejo ne le malo, temveč veliko maturo.«

Temu cilju gimnazije primeren je tudi odnos profesorjev do dijakov, do pouka in učenja. Profesor današnje jugoslovanske gimnazije je tovariš študentov. Ne gre mu zato, da oddrda svoje predpisano poglavje v uri ali pa da narekuje stran v knjigi, ki naj se je dijaki nauče, kakor je bila čestokrat navada v starih gimnazijah. Tudi ne sortira dijakov in si ne zapisuje poklica staršev v beležnico, kakor so to delali tu pa tam svoje čase, da so bili trgovčevi, mesarjevi in podobni, bolj situirani njegovi ljubljenci, kar jih pa ni imelo denarja in klobas, večkrat niti po imenu ni poznal; danes je ta reč drugačna. Profesor ne predava samo, ampak v prvi vrsti tudi uči in skuša z vsemi

mogočimi metodami dijaka v šoli tudi naučiti, da potem doma v glavnem samo še ponavlja. Ta sprememba v pouku je toliko bolj važna že zato, ker ne prihaja jo v nižjo gimnazijo samo izbrani, najbolj nadarjeni otroci, ampak vsi, ki so končali štiri razrede osnovne (ljudske) šole.

Profesor pa, ki še skuša uvajati starosvetne metode ter se izolira od dijaka in ga zafrkava, kmalu doigra svojo vlogo na šoli. Premesčajo ga iz kraja v kraj, da se obrusi in odvrže malomeščanske navade, ki nikakor ne sodijo v socialistični koncept modernega pouka.

Da so v jugoslovanskih gimnazijah tujerodni otroci — Nemci, Madžari, Italijani in drugi popolnoma enakopravni, da brez pomisleka in bojazni lahko govorijo med seboj v materinščini, o tem ni potreba posebej pisati, tudi o tem ne, da imajo v Jugoslaviji narodne manjšine — madžarska, slovaška, italijanska in druge svoje lastne gimnazije.

Na Ravnah na Koroškem posluje po zaslugi ravnatelja dr. Sušnika tudi študijska knjižnica, ki šteje že preko 20.000 knjig. Nameščena je v grajskem poslopju in dobiva obvezne primerke vseh važnih časopisov, revij in knjig, ki izhajajo po

vsej Jugoslaviji. Razen tega pa je naročena tudi na znanstveno literaturo (pedagoško, literarno in gospodarsko) v tujini. Od Dalmatinove Biblije (študijska knjižnica ima original iz leta 1584), Kranjske Čbelice, Janežičevega Glasnika, Ljubljanskega Zvona itd. lahko zasleduje ravenški dijak razvoj slovenske literature ob izvirnikih. Takih knjižnic je v vsej Sloveniji samo sedem.

Tehnični muzej, ki je bil ustanovljen lansko leto na Ravnah, zbira starosvetne noše, starodavno pohištvo, orodje, skratka vse, kar more pričati o navadah, običajih in življenju naših prednikov na koroški zemlji.

Tako postajajo Ravne na Koroškem pravi kulturni kombinat osvobojene Koroške, kakor je dejal ravnatelj gimnazije dr. Sušnik. Poslanstvo vseh teh kulturnih ustanov, gimnazije, študijske knjižnice in tehničnega muzeja pa se zlija v plodno zvezo z gigantskim razvojem ravenških tovarn, ki so v kratkih povojnih letih početverile število delavcev in obseg objektov ter izdelujejo kot prva tovarna v Jugoslaviji specialna, plemenita jekla.

Ker zaradi meje marsikdo med nami že leta ni bil v Guštanju, se pravi na Ravnah na Koroškem, sem to povedal: P. A.

Šerpasi — rod planincev pod Himalajo

Pripadniki plemena Šerpa v malajski Himalaji so postali letošnjo pomlad zelo slavni, ko je njihov rojak Tensing Norkej premagal najvišjo goro sveta. Precej znamenja pa je, da jim bo ta slava v škodo, ker jim preti nevarnost, da bodo v bodoče ostali brez dela.

Poglaviti poklic tega gorskega plemena, ki živi na visoki planoti okrog 3.300 metrov nad morjem blizu tibetanske meje, je namreč planinstvo. V minulih letih so služili kot nosači planinskih odpravam

Angležev, Francozov, Švicarjev, Italijanov, Japoncev in Indijcev. Ker je bil najvišji vrh sveta nedavno premagan, bi se moglo zgoditi, da bodo planinske odprave čedalje redkeje.

Za razliko od švicarskih in drugih vodičev po alpskem planinskem svetu je osnovna naloga moških članov iz plemena Šerpa, da nosijo planinskih odpravam tovore, navadno po trideset, po potrebi pa celo po petdeset kilogramov in več. Odpravam tudi postavljajo šotore, pripravljajo hrano, skratka opravljajo večino fizičnih del v planinskih taboriščih.

Nosač zasluži dnevno nekaj manj kot pol dolarja, sindarji, glavni nosači — eden takih je bil tudi Tensing — pa dobe nekaj čez en dolar na dan. Vsak nosač, ki prinese svoj tovor do 6.500 m visoko, dobi vzdevek »tiger«.

Šerpa pomeni po naše »človek od vzhoda«. Pred več stoletji se je pleme Šerpa priselilo v Nepal iz vzhodnega Tibeta in se ustavilo v pokrajini Kumba, okrog dvajset milj južno od Mount Everesta. Namhe Bazar, glavno naselje plemena

Šerpa, ima 2.500 m nadmorske višine. Šerpaske hiše so običajno dvonadstropne, čiste in bele. V novejšem času se je preselilo nekaj šerpaskih družin v Indijo, kjer so v Dedžiminju pod himalajskimi gorami ustanovile majhno naselbino. Planinske odprave odhajajo v glavnem prav iz teh krajev.

Člani plemena Šerpa so budisti, imajo lastni jezik, razumejo pa tudi tibetansčino. Njihova nošnja je skoraj popolnoma enaka tibetanski: z vezeninami oplešani čevlji, težki volneni plašči, navadno rjave barve, široke hlače, zamolklo rumene kape, obšite od straneh s krznom, ki varuje obraz in ušesa pred mrazom. Ženske so čiste in lepe, obleke pa si bogato uvezejo v živih barvah.

Mnogi voditelji planinskih odprav na Himalajo zelo hvalijo člane plemena Šerpa, posebej poudarjajo njihovo poštenost, resnost in požrtvovalnost. Nanje se lahko zanesajo smeli planinci tudi v najbolj kočljivem položaju. Pogumni so do skrajnosti, imajo pa le eno slabost: popolnoma so namreč pod vplivom svojih žena.

Izmišljen roparski napad na poštni urad

V začetku septembra sta neznana storilca roparsko napadla nek poštni urad v Innsbrucku in odnesla nad 400.000 šilingov. Storilcev še do danes niso izsledili.

Nedavno so pravtako iz Innsbrucka poročali o ponovnem roparskem napadu tudi na nek poštni urad. Triindvajsetletni Emil Oberhofer, vodja poštnega urada 3 v Innsbrucku je javil policiji, da je ob opoldanskem času skušal vdreti v uradne prostore poštnega urada nek z ruto maskiran moški. Oberhofer je navedel, da se mu je kljub temu, da mu je napadalec natrosil popra v oči, posrečilo ga še v zadnjem trenutku izriniti in vrata zapreti.

Končno pa je Oberhofer priznal, da si je napad izmislil iz samega častihlepa v želji po napredovanju v službi. Pred kratkim se je prijavil na nek kurz, ker bi bilo absolviranje tega kurza pogoj za pragmatizacijo, vendar je bil za eno leto zastavljen. Z »junaškim činom« je nameraval ustvariti videz, da je obvaroval blagajno in upal, da bodo zaradi tega njegovo težnjo upoštevali in ga izjemoma sprejeli v kurz. In zares je imela poštna uprava za uradnika že pripravljeno pohvalo, po tem razčiščenju primera pa ga hoče brez odpovedi odsloviti.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEČ

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.15 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 in 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo (razen poned.) — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno: ob 6.00, 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 19.45, 21.45 in 23.55 uri.

Sobota, 17. oktober:

8.45 Za naše male poslušalce — 11.00 Veder dopoldne — 14.30 Želi si kaj! — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 Iz vseh dolin zveč — 16.15 Pester konec tedna — 17.10 Slagerji — 17.40 Philips-revija — 20.00 Športna poročila — 20.05 Mednarodni slager-ekspres — 22.15 Plesna glasba.

Nedelja, 18. oktober:

7.20 Sonce čez hribeček gre, pesmi v nebo done... — 8.10 Kmečka oddaja — 8.20 Vedro se pričinja teden — 9.05 Glasbena nedeljska promenada — 10.00 Maša — 11.15 Vesela oddaja — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 Pravljica igra — 17.30 Šport in glasba — 18.30 Udar na udar — 20.05 Mali ABC — 23.00 Plesna glasba.

Ponedeljek, 19. oktober:

10.45 Iz ženskega sveta — 14.30 Slov. poročila in objave. Teden in mi. Veseli napevi za vesel začetek tedna — 16.30 Zvoki iz Španije — 20.00 Smejoči se ponedeljek — 20.30 Literaturna v ponedeljek.

Torek, 20. oktober:

11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. Zdravniški vedež: Zdravljenje krčnih žil. Lepe melodije — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Pozabljeni iz nepozabljenosti iz naše književnosti — 19.15 Velika šansa — 22.15 O športu — 22.30 15 pestrih minut.

Sreda, 21. oktober:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. Kmetijska oddaja — 20.00 Godba na pihala.

Četrtek, 22. oktober:

10.45 Veder dopoldne — 14.30 Slov. poročila in objave. Otroci igrajo otrokom — 18.30 Zaupne melodije — 18.45 Kmečka oddaja — 20.00 Igra plesni orkester Dumka — 20.45 Kriminalna uganka.

Petek, 23. oktober:

10.45 Za dom — 14.30 Slov. poročila in objave. Iz znanih oper — 16.30 Vsi otroci poslušajo — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Zgrabi srečo! — 20.00 Slušna igra.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 uri — 19.00 Radijski dnevnik.

Sobota, 17. oktober:

13.10 Slovenska narodna pesem — 13.45 Jezikovni pogovori — 14.00 Za prijetno popoldne — 15.30 Za pionirje — 17.30 Med kmečkimi pevci in godci — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 18. oktober:

8.00 O športu in športnikih — 11.00 Od pravljice do pravljice — 12.00 Oddaja za Beneške Slovence — 13.00 Za naše kmetovalce — 13.15 Oddaja za kmečke žene — 13.25 Želile ste — poslušajte! — 17.15 Prijetno zabavo! — 18.20 Med kmečkimi pevci in godci — 22.15 Igra plesni orkester.

Ponedeljek, 19. oktober:

13.00 Pionirji: kaj, zakaj, kako? — Radio pa: to, zato, tako! — 13.15 Zbori in solisti pojo slovenske narodne in umetne pesmi — 13.50 Kulturni pregled — 14.00 Lepe melodije — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 18.35 Jezikovni pogovori — 18.40 „Zbori Svo bod pojo“ — 20.00 Radijska univerza.

Torek, 20. oktober:

11.00 Šolska ura za nižjo stopnjo — 11.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 12.00 Zborovske skladbe Emila Adamiča in Zorka Prelovca — 13.15 Znane melodije — 14.00 Za prijeten oddih — 15.30 Športni tednik — 17.10 Slovenske narodne pesmi — 18.30 Iz bojov naših narodov — 20.00 Okno v svet.

Sreda, 21. oktober:

13.00 Z obiskov pri pionirjih — 14.20 Kulturni pregled — 14.40 20 minut z Vaškim kvintetom — 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 16.00 Naši solisti vam igrajo — 17.10 Ko so fantje proti vasi šli... — 17.50 Zdravstveni nasveti — 18.30 Zunanje-politični feljton — 20.00 Radijska igra: Speči zvon.

Četrtek, 22. oktober:

13.00 Črne sledi po poljih belih zbiram, razne stvari pionirjem prebiramo — 13.15 Slavnostne koračnice — 14.00 Od Triglava do Ohrida — 16.00 Želile ste — poslušajte! — 17.30 Oddaja za žene — 20.00 Domače aktualnosti — 20.10 Večerni koncert.

Petek, 23. oktober:

13.15 Zbori pojo slovenske narodne pesmi — 14.00 Za prijetno popoldne — 16.00 Radijska univerza — 17.10 Za ljubitelje opernih melodij — 18.00 Mali koncert za mladino — 18.30 Kulturni pregled — 18.45 Igrajo Veseli godci — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Svet v satiri in humorju.

Naročilnica za knjige

Pošljite mi, prosim, po povzetju naslednjo knjigo (naslednje knjige):

.... izvodov Dragotin Kette: Zbrano delo II. — — — pl. 345 str. šil. 13.50 (Črtice — Pisma)

.... izvodov Anton Aškerc: Zbrano delo II. — — — pl. 523 str. šil. 15.—

.... izvodov Janko Kersnik: Zbrano delo III. — — — pl. 406 str. šil. 18.50 (Kmetijske slike — Testament — Jara gospoda)

.... izvodov Ivan Cankar: Izbrano delo II. — — — pl. 485 str. šil. 28.50 (Knjiga za lahkomišelnice ljudi — Ob zori — Tujci)

(Knjigo, ki jo želite, podčrtajte!)

podpis

Knjige so vezane v platno (pl.), polplatno (ppl.) ali pa so broširane (br.)

Danes sestanek treh zapadnih sil v Londonu

V Londonu se bodo sestali danes zunanji ministri treh zapadnih velesil na konferenco, na kateri bodo razpravljali o perečih svetovnopoličnih vprašanjih. Konferenco označujejo kot nekakšno nadaljevanje razgovorov, ki so jih imeli letos julija v Washingtonu. Na današnji konferenci, za katero je dal menda pobudo britanski zunanji minister Eden, bodo obravnavali

tudi tržaško vprašanje. Na dnevnem redu so razgovori o odnosih zapadnih sil do Sovjetske zveze, o morebitni ponudbi ne-napadnega pakta Sovjetski zvezi, o vprašanjih evropske obrambne skupnosti, o korejskem in indokitajskem vprašanju ter o odnosih do Kitajske. V Londonu zatrjujejo, da bodo govorili tudi o možnosti sestanka zunanjih ministrov »velikih štirih«.

Vendar konferenca v Luganu?

Verejtno jutri bodo zapadne sile predale Moskvi svoj odgovor na nedavni sovjetski odgovor glede konference štirih zunanjih ministrov v Luganu. V njem ponovno predlagajo tako konferenco prav tako v Luganu, ki naj bi bila 9. novembra. Zapadne sile niso načelno proti še eni konferenci s pritegnitvijo Kitaj-

ske, vendar bodo prosile Sovjetsko zvezo, naj svoj tozadevni predlog še za nekaj časa zapostavi. V Luganu naj bi bila glavna vprašanja Nemčija in Avstrija.

URADNE OBJAVE

RAZPIS ŠTIPENDIJ

Koroška deželna vlada bo razdala na avstrijske visokošolce, ki so rojeni ali bivajo na Koroškem, enkratne štipendije za študijsko leto 1953/54.

Prošnje za štipendije je treba vložiti najpozneje do 10. novembra 1953 na naslov: Urad koroške deželne vlade, oddelek 5, Celovec.

O prilogah, ki jih morajo priložiti novi prosilci in takšni, ki so doslej prejeli deželno štipendijo ali študijsko podporo, je razvidno iz razpisa štipendije na črnih deskah visokošolskih rektoratov in dekanatov ali v teh uradih, kakor tudi pri Avstrijskem visokošolstvu (socialni referat). Za prepis razpisa štipendije je mogoče tudi zaprositi pri Uradu koroške deželne vlade.

STROKOVNI TEČAJI V CELOVCU

Električno-varilni tečaj za začetnike

Pričetek tečaja: V ponedeljek, dne 19. oktobra 1953, ob 8. uri, v varilnici Zavoda za pospeševanje gospodarstva, Celovec, Bahnhofstrasse 40, klet. Tečaj bo trajal šest dni celodnevno.

Strokovni tečaj o ultra-kratkovalovni radio-tehniki

Pričetek tečaja: V ponedeljek, dne 19. oktobra ob 19.00 uri v Zavodu za pospeševanje gospodarstva, Celovec, Bahnhofstrasse 40/III. Tečaj bo dvakrat tedensko in bo trajal skupno 50 ur.

Strokovni tečaj računanja na računalu

Pričetek tečaja: V ponedeljek, dne 19. oktobra 1953, ob 19. uri v Zavodu za pospeševanje gospodarstva, Celovec, Bahnhofstrasse 40/III. Tečaj bo trajal 24 ur, dvakrat tedensko.

Prijaviti se je treba takoj pri Zavodu za pospeševanje gospodarstva Trgovinske zbornice v Celovcu, Bahnhofstrasse 40.

ADRIA GETRÄNKE

R. in K. BAKARIČ

Zrelec — Ebental

Prvovrstne žgane pijače s sinjega Jadrana

Odpošiljatelj

(Ime)

(Točen naslov)

Vsem, ki se zanimajo za športna dogajanja v svetu priporočamo slovenski športni list

„POLET“

Ki ga dobite v „Naši knjigi“, Celovec, Gasometergasse 10.

List izhaja enkrat tedensko — mesečna naročnina je 4.— šilinge

Drucksache

Znamka

30 gr

Bücherzettel

„Naša knjiga“

CELOVEC - KLAGENFURT

Gasometergasse 10

Vatikan blagoslavlja italijanske grabežljivce slovenske zemlje

Preprosti slovenski verniki so še iz otroških let vajeni, da gledajo v rimskem papežu predvsem božjega namestnika na zemlji. Našemu ljudstvu so klerikalni voditelji tudi vedno dopovedovali, da ljubi sv. oče vse vernike in narode enako in da so mu Slovenci še posebno prirasli k srcu.

Zgodovinska dejstva so seve drugačna, da tukaj sploh ne omenimo vloge cerkve pri germanizaciji našega ljudstva na Koroškem. Veliki patriot in hrvaški škof Strossmayer, pravični tržaški škof Fogar in slovenski goriški škof Sedej so zelo verodostojne priče, da je bil Vatikan Slovincem in jugoslovanskim narodom vedno vse prej kakor naklonjen. Menda ga, razen Slovencev in Jugoslovancev, ni naroda na svetu, ki bi bil v toliko meri deležen nasilja in krivic, pri katerih je v tej ali oni obliki sodeloval tudi Vatikan.

Kar so doživljali Slovenci na Primorskem in Tržaškem ter Hrvati v Istri pod bičem italijanskega imperializma in fašizma, se je dogajalo s tihim odobravanjem in vidno podporo Vatikana, ki je bil vedno pripravljen dati potuho in svoj „božji“ blagoslov italijanskim grabežljivcem v njihovem pohlepu po tujih ozemljih. Spomnimo se, kako je papeški Rim blagoslavljal italijanske topove in divizije, preden so s plinskimi granatami navalile na neoboroženo ljudstvo Abesinije. Kolovodja fašistov Mussolini je bil v očeh sv. očeta „človek, ki ga je poslala božja previdnost“ in Vatikan ga je spet blagoslavljal, ko je napadel Albanijo ter spajdašen s Hitlerjem še Jugoslavijo in Rusijo. Teh dejstev ni mogoče prikriti in izbrisati s tem, da od časa do časa blagoslavlja tudi kakšno skupnico slovenskih romarjev, ki v svoji poštenosti mislijo, da bodo srečali v Rimu resničnega božjega namestnika.

Slovenski katoličani v Trstu tudi še vsa leta po zadnji vojni vedo povedati zelo poučne resnice o ravnanju tržaškega škofa Santina kot vatikanskega eksponenta, ki je vedno in povsod pripravljen načelovati italijanskim iridentistom v gonji proti Slovincem in Jugoslovanci. Še pred nedavnim je nahlulil in nagnal slovenskega frančiškana, ki mu je predlagal, da bi bil frančiškanski red pripravljen prevzeti skrb za slovenske pridige in bogoslužje v Kopru, kjer slovenski verniki želijo, da se popravi to, kar je rimska cerkev pod fašizmom slovenskim vernikom odvzela. Slovenskim katoličanom v Gorici pa je Rim posadil na prestol nadškofa Ambrosija, ki je letos pred volitvami grozil s hudičem in peklom, če ne bodo volili De Gasperija in Pello, ki steguje danes svoje grabežljive kremplje po Trstu in slovenskih krajih cone A, odkoder bi si jutri skušal prigrabiti še cono B, vso Julijsko krajino, Istro, Reko in Zadar, po stopinjah pač, kot mu jih je nakazal Mussolinijev fašizem.

Proti tem nakanam je že teden dni na nogah vse slovensko ljudstvo skupno z narodi vse Jugoslavije. In spet se je zgodilo to, kar je značilno za Vatikan. Spet se je papež Pij XII. odkrito postavil na stran italijanskih imperialistov. Medtem ko ves slovenski narod ogorčeno obsoja anglo-ameriško kravjo kupčijo s Trstom in slovenskim ozemljem, ko so to strašno krivico obsodili tudi vsi slovenski duhovniki — člani Cirilmetodijskega društva, vsa duhovščina žužemberške dekanije in mariborski škof v

imenu vseh katoliških duhovnikov lavantinske škofije, je papež znova odvrnil krinko svoje krščanske ljubezni do vseh narodov. Zanj je izdajstvo zaveznikov ter prodaja Trsta in slovenske zemlje italijanskim imperialistom „radostna vest“ in upa, da ji bo sledila še „radostna vest glede vse Istre“. V ta namen je spet radodaren s svojim blagoslovom italijanskim grabežljivcem slovenske in jugoslovanske zemlje. Mar mu je že nauk o krščanski pravici in ljubezni, mar mu je naloga božjega namestnika na zemlji. Kadar gre za življenjske interese slovenskega naroda, se tudi on ne razlikuje več od italijanskega imperialista Pelle, Togliattija ali Mussolinija.

Pri Tedniku v Celovcu sedi nekaj ljudi, ki se ravna po direktivah in ukazih iz Vatikana. Ko še niso imeli točnih obvestil, kaj se pripravlja okrog Trsta in da je pri vsem zapleten tudi Vatikan, so še hvalili in odobraval takšno rešitev tržaškega vprašanja kot jo je predlagal maršal Tito na Okroglici. Proti se niso upali nastopiti, ko so videli, da so vsi pošteti Slovenci za takšno rešitev. Potem pa je spregovorilo vatikansko glasilo „Osservatore Romano“ in je bilo dano povelje iz Rima, da je treba tudi v Tedniku drugače napisati. In so zapisali: „B cona nikoli ni okusila svobodnega statuta STO. A cona je bila srečnejša, da je imela demokratično zasedbo“. Z drugimi besedami povedano: Judeži bi rajši videli Slovence pod okupatorjem, kakor pa svobodne v svoji lastni državi! Svetohlinsko opravičevanje s krščansko kulturo Zapada in „krščansko idejo pravice in ljubezni“ se je še isti dan zvečer izkazalo kot goljufija. Naj Tišler in Muri povesta, od kdaj je verolomna kršitev mirovne pogodbe in prodaja Trsta in slovenskega zaledja italijanskemu imperializmu ter papežev blagoslov temu mešetarnjenju z živim delom slovenskega naroda v skladu z idejo krščanske pravice in ljubezni. In če smo že pri tem, naj tudi povesta, od kdaj je v duhu krščanske pravice in ljubezni to, da so pri letošnjih, brez dvoma že anahronističnih plebiscitnih proslavah najbolj rinili v ospredje prav maziljeni gospodje, kot n. pr. provizor v Zelezni Kapli, pater Pius v Beljaku, škof Köstner in generalni vikar Kadras v Celovcu itd. Naj šef Krščanske ljudske stranke dopove našemu ljudstvu, da je bilo v interesu krščanske kulture tudi to, da je tajnik KIDS-a prof. Valentin Inzko sodeloval pri letošnji plebiscitni proslavi nemško-nacionalistične organizacije Kärntner Landsmannschaft!

Res, vatikanska protislovenska politika ima razpredeno svojo mrežo tudi k nam na Koroško. Njeni s Petrovim novičem in z ameriškimi dolarji plačani agenti izvršujejo rimska povelja v raznih oblikah. Kleine Zeitung in Volkszeitung v nemškem, Tednik pa v slovenskem jeziku, v bistvu pa vsi enako, kakor pač narekujejo visoki generali vatikanske katoliške akcije. Toda naše ljudstvo pozna nauk o pravici in ljubezni bolj, kakor hinavski zaskrbljenci za krščansko kulturo. Zato je danes enako kakor ves ostali slovenski narod v Sloveniji, Trstu in vsepovsod ogorčeno ter skupno z vsemi jugoslovanskimi narodi in vsem demokratičnim svetom ostro obsoja krivico in nasilje v mednarodnem življenju, čeprav ga Vatikan odobrava in blagoslavlja.

Slovenski duhovniki na strani svojega naroda proti grabežljivcem slovenske zemlje

Med demonstracijami proti izdajalskemu barantanju s slovensko primorsko zemljo je tudi v Mariboru izzvalo silno ogorčenje, ko se je izvedelo, da je papež Pij XII. izrazil svoje zadovoljstvo nad angloameriškim sklepom, ki prepušča Trst in cono A Italiji. Okrog 2000 ogorčenih Mariborčanov se je zbralo pred škofijo ter protestiralo proti papeževi izjavi. Mariborski škof dr. Maksimilijan Drževnik je zbrano množico nagovoril z naslednjimi besedami:

»Dragi slovenski rojaki! Na vašo željo glede tržaškega vprašanja vam moram reči naslednje: Kot sin slovenskega naroda in slovenski škof stojim z vso lavantinsko duhovščino na istem stališču kot vse slovensko ljudstvo. Že lani, ko se je to vprašanje v svetu in pri nas obravnavalo, sem podal v uradnih sporočilih lavantinski duhovščini izjavo, da iskreno želim z vsem slovenskim narodom, da se tržaško vprašanje pravilno reši, tako, da bi se zagotovile našim bratom na tržaškem ozemlju vse pravice, ki jim gredo po božjem in človeškem pravu. Na tem stališču stojim tudi danes, enako tudi vsa lavantinska duhovščina in od tega stališča ne bom nikoli odstopil. Načina rešitve tržaškega

vprašanja, kot so ga to rešili v zadnjih dneh s priključitvijo tržaškega ozemlja Italiji, nikakor ne morem odobravati. Prosim, vzemite to mojo izjavo na znanje«.

Te dni so imeli katoliški duhovniki dekanije Žužemberk svojo pastoralno konferenco. Ob tej priložnosti so poslali vladi Slovenije naslednjo brzojavko: „Duhovščina žužemberške dekanije, zbrana na svoji redni pastoralni konferenci v Šmihelu, izraža svoje ogorčenje in obsoja kupčevanje tujih velesil z življenjsko važnim delom naše zemlje.“

Še prej pa so, kakor smo poročali že v naši posebni izdaji, slovenski katoliški duhovniki — člani Cirilmetodijskega društva v protestnem pismu na Izvršni svet LR Slovenije podarili, da Italija ne sme prejeti niti pedi zemlje, ki je oškropljena s krvjo najboljših slovenskih sinov in očetov.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.